

NUNARSUATTA PIUJUARNARTUSSAMIK INERIARTORNISSAMUT ANGUNIAGAANIK NALUNAARSUINEQ

Nunatta ingerlariaqqinnissamut suliniutaĵ, unamminartoqarfii periarfissaalu siunissami atuutilernissaanut Inuiaat peqatigiit siunniussaata ukiumut 2030-mut.

Kortlægning af grønlandske initiativer som opfølgning på FN's 17 verdensmål for bæredygtig udvikling

Forsidefoto: Helle Nørregaard
Fotos: Helle Nørregaard
Fotos(s.10,32,76): Thomas Gaarde Madsen
Layout og grafisk opsætning: Julie Lund Jeppesen og Thomas Gaarde Madsen
Redigering: Julie Lund Jeppesen, Peter Hansen og Thomas Gaarde Madsen
Oversættelse til grønlandsk: Greenlandic Lingual Consultancy Lyngø og Tolkekontoret
Oversættelse til engelsk: Lionbridge

Trykt hos: Lasertryk.dk A/S

ISBN 978-87-970352-0-7 (PRINT)
ISBN XXX (EPUB)

En særlig tak til alle departementer, interesseorganisationer mv. for de mange værdifulde bidrag til rapporten

© Departementet for Finanser 2021

Grønlands Selvstyre
Departementet for Finanser
Tel +299 34 50 00
E-mail: oed@nanoq.gl
www.naalackersuisut.gl

Nunatta ingerlariaqqinnissamut suliniutai, unaminartoqarfii periarfissaalu siunissami atuutlernissaanut Inuiaat peqatigiit siunniussaata ukiumut 2030-mut.

Imai

1. Siulequt	qup. 05
2. Aallaqqaasiut	qup. 07
3. Eqikkaaneq aamma innersuussutit	qup. 11
4. SDG 2030 agenda sunaava?	qup. 13
5. Nunarsuarmi anguniakkanik qulaajaaneq	qup. 17
Anguniagaq 1: Piitsuussuseq nungutillugu	qup. 22
Anguniagaq 2: Kaattoqassanngilaq	qup. 24
Anguniagaq 3: Peqqissuseq atugarissaarnerlu	qup. 26
Anguniagaq 4: Ilinniartitaaneq pitsaassusilik	qup. 28
Anguniagaq 5: Suaaassutsit naligiissitaanerat	qup. 30
Anguniagaq 6: Minguitsumik imeqarneq sukuluisaarnerlu	qup. 32
Anguniagaq 7: Piujuartitsilluni nukissiorneq	qup. 34
Anguniagaq 8: Suliffiit naapertuuttut aningaasarsiornikkullu siuariartorneq	qup. 36
Anguniagaq 9: Suliffissuit, nutaaliorneq attaveqaasersuutillu	qup. 38
Anguniagaq 10: Naligiinnginneq minnerusoq	qup. 40
Anguniagaq 11: Inoqarfiit piujuartitsiffiusut	qup. 42
Anguniagaq 12: Akisussaassuseqartumik atuineq tunisassiornerlu	qup. 44
Anguniagaq 13: Silap pissusia suliniuteqarfialugulu	qup. 46
Anguniagaq 14: Imaani uumassusillit	qup. 48
Anguniagaq 15: Nunami uumassusillit	qup. 50
Anguniagaq 16: Eqqissineq, naapertuilluarneq sullissiviillu qajannaatsut	qup. 52
Anguniagaq 17: Suleqatigiinnikkut anguniagaqarneq	qup. 54
6. Nunarsuarmi anguniakkat – ataatsimoortillugit akuerillugillu isigalugit	qup. 57
7. SDG 2030 nunami ingerlataqarfinni pilersaarutit	qup. 63
8. Paasissutissanut tunngaviit aamma SDG 2030-mi malinnaaneq	qup. 67
9. Kommunit aamma nunarsuarmi anguniakkat	qup. 71
10. Inuussutissarsiorneq aamma SDG 2030 agenda	qup. 73
11. CSR Greenland	qup. 75
12. Innuttaasut aamma inuinnaat inissisimanerat	qup. 77
13. SDG 2030 pillugu nunat avannarliit suleqatiginnerat	qup. 79
14. SDG 2030 pillugu attaveqatiginneq	qup. 81
15. Eqikkaaneq aamma innersuussutit	qup. 83
Appendix	qup. 86

1. Siulequt

Piujartitsinermik eqqarsarnermi isummap ilagaa, ataatsimoorluta unammilligassatta periarfissatut nutaatut isiginiarnissaat.

Naalagaaffiit Peqatigiit (FN) 25. september 2015-imi, New Yorkimi, ataatsimeersuarnerminni piujartitsineq tunngavigalugu ineriartortitsinermi nunarsuarmi anguniakkat nutaat 17-it akuersissutigaa. 2030-mut anguniagassat atituujuullutillu qulequtarsi-omerusuupput, aammali nunarsuarmioqatigiit anguniagassatut kissaataannut naleqqanik ersarissunik tunisillutik.

Tassani pineqarput naligiissitaaneq, meeqqat pisinnaatitaaffii, kikkut tamarmik ilinniagaqarnissaat, inuiaqatigiit eqqissisimasut aamma inatsisitigut isumannaatsuuneq, imeq, nukik, avatangii-sit aamma silap pissusaa, akiitsut ineriartorneri, piujartitsineq siuariartornerlu ilanngullugu, piujartitsinermik siunertaqarluni isumalluutiniq atuilluaneq, kulturikkut assigiinngisitaartuuneq aamma inooqatigiinnermi ataqatigiissinnaassuseq – tamarmik aamma Kalaallit Nunaannut attuumassuteqarlunnartut.

Piujartitsineq tunngavigalugu eqqarsarnerup ilagaa, ataatsimoorluta unammilligassatta periarfissatut nutaatut isiginiarnissaat.

Inooriaasitoqqavut allanngoriartorput. Silap allanngorneri Issittumi innuttaasusugut inooriaasimmi allannguutitut pivusutut misigaarput. Immap sikua, siornatigut sikukkut qimusserluni ningit-takkersorluni aalisarfigineqartartoq maanna sumiiffippassuarni peeruppoq. Ileqqutoqqat atorlugit piniariartaatsit piniartorpassuit taamaatiinnartariaqarfaat taarsiullugit angallateeqqarsorlutik aalisartunngorlutik. Tamanna aalisarnermi isumalluutit tatisima-neqarnerulerannik kinguneqarsinnaavoq, kisiannili aamma

aqutsinermut allatut piunasaqaateqalersitsisumik ineriartortitsi-nermut nutaannik periarfissiisinnaavoq.

Nunarsuarmi 2030-p tungaanut anguniakkat nunarsuarmi-ooqatigiinnitsinnut ataatsimoorluta aaqqiissutissanik nutaanik nassaarniartariaqarnitsinnut ersarissaavoq. Nunarput nunar-suup ilagaa aamma sumiiffinni ataasiakkaani unammilligassat sumiiffinni nunaniluunniit allani allannguutitut unammilligassanut atassuteqarput.

Imaasiiallaanaq aaqqiisoqarsinnaanngilaq, nunanilu allani pissut-sit aamma eqqarsaatigisarnissaat pikkoriffigineruseriaqarparput. Nunatta inuussutissarsiornikkut periarfissai suut aajukuralaarsuul-lutik takkukkumaarnersup kiap ilisimavai? Nunarsuarmi narsaati-nut uumassuseerutilersunut naggorissaatissatut sioraaqqat sermersuup pilersitai avammut nioquttissiarisinnaavavut? Imaluunniit piujartitsineq tunngavigalugu takornariaqarneq aallussavarput? Periarfissap ataatsip toqqamerani periarfissap aappaa suli periarfissaavoq, kisianni tamanut unammilligassat qaangerniassagutsigut periarfissaasinnaasut assigiinngitsut eqqu-maffigisariaqarput.

Eqqarsariaatsit nutaat nunarsuarmi anguniagassanut malinnaap-put: Siunissamut ungasinnermut ataqatigiilluurtumik pilersaar-uorneq tassungalu atatillugu suleqatigiinnissaq suleqatigiiffiillu nutaat pilersinnissaat piujartitsisumik attanneqarsinnaasumillu aaqqiissuteqarniarnermi toqqammaviupput. Oqartussaasut aamma suliakimorlugit tamatta ineriartorneq aammalu ineri-artornerup ingerlarnge pillugit assigiimmik paasinnittariaaseqar-tariaqarput. Ineriartortitsinissamut siunertalersuisassaagut nalilersortuarlugulu ornitaq eqqortoq ingerlavigineripput.

Kattuffinni, inuussutissarsiortuni aamma kommunini piujartitsineq tunngavigalugu ineriartortitsinissaq pillugu oqallinnerit tusartale-reerpavut. Tamatumani ineriartortinneqarnissaata tapersorsorne-qarnissaa Naalakkersuisut pingaartippaat – tassalu nunatsinni innuttaasunik oqaloqateqarnissaq innuttaasullu akornanni oqaloqatigiittoqarnissaa. Siunissaq qaninnerusoq ungasinnerus-orlu isigalugit piffissap ingerlanerani qinigassat imaannaanngitsut ataatsimut paaseqatigiinnikkut toqqartariaqarpagut, kinguaariit tullit kingulissagut aamma ataqqillugit.

Atuarluarnissassinnik kissaappassi!

Vittus Qujaukitsoq
Aningaasaqarnermut Naalakkersuisoq
Nuuk, 11. februari 2021

2. Aallaqqaasiut

Nunatta aamma FN-ip nunarsuarmi anguniagai

FN-ip piujuaannartitsilluni ineriartortitsinissamat nunarsuarmi anguniagai 17-it, nunatta ineriartornissaanut aamma Naalakkersuisut sulinerannut, qanoq iliorluni, pitsaanerpaamik ilaatinneqar-nissaat qulakkeerneqarsinnaanersut pillugu Inatsisartut ukiaane-rani 2017-imi ataatsimiinnermi apeqqueteqaat (UKA2017/120) tunngavigalugu oqallisigaat. Oqallinneq aallaavigalugu Inatsis-artut aalajangerpaat, pilersitat suliniutillu nunarsuarmi anguniak-kanut attuumassuteqarnersut imaluunniit attuumassuteqarsinna-anersut Naalakkersuisunit qulaajarneqassasut. Qulaajaanerup nunarsuarmi anguniakkat siunissami piviusunngortinniarneqas-sappata qanoq inissisimanersugut misissussavaa.

Pilersinniakkat suliniutillu aallartinneqareersimasut pillugit qulaajaaneq tunngavigalugu nalunaarussiaq una malitseqartitsiner-mut suliarlu suliarineqarqinnissaanut innersuussutinik ilalerlugu suliarineqarpoq.

Piujartitsineq tunngavigalugu ineriartortitsineq

Nunarsuarmi pilersaarutit pingaarnepaartaannik taaneqar-nikuuvoq, nunarsuarmilu anguniakkat FN-imit akuerineqarmatali nunarsuaq tamakkerlugu piujartitsineq tunngavigalugu ineriar-torneq politikikkut oqallisigineqaleralluinnarpoq. Piujuaannartit-sineq tunngavigalugu ineriartortitsinermik eqqarsarneq nunarsu-armi tamarmi naalakkersuisut pisortaallu allaffiini peqatigiiffinilu annertusiartortumik nalinginnaasutut isigineqalerpoq.

Oqallisigineqartussat akornanni oqittutut isigineqarunnaarluni periusissianut nutaanut tamanut, suliniutinut aamma nunat akornanni suleqatigiinnernut piujuaannartitsineq tunngavigalugu ineriartorneq tunngaviasalerpoq. Aningaasaliisoqartussaattillugu aningaasaliisartut namminersortut aningaasaateqarfiillu piujuaan-nartitsinissamat FN-ip nunarsuarmi anguniagaanut naleqqiullugu suliniut qanoq inissisimanersooq paaserusuttarpoq. Taamaalilluni FN-ip nunarsuarmi anguniagai piujartitsinermik naliliinermut sak-kussatut atorneqarsinnaavoq - sakkussaq suliaqarfiit, inuiaassu-seq oqaatsillu assigiinngitsut akimorlugit atorneqarsinnaasoq.

Pisortaqarfinni kisimi nunarsuarmi anguniakkat isummerfigine-qartussaangillat. Suliffeqarfinni amerliartortuni piujartitsineq CSR-politikkini ilanngunneqartalerlikuuvoq imaluunniit nunar-suarmi anguniakkat tamarmik ilaalluunniit anguniarneranni periusissialiortoqartarluni. Peqatigiiffiit allat aamma anguniakkat uukkatarivaat, ataatsimoorfiillu ilaat politikikkut, kommunerisa-minni sumiiffimminnilu piujartitsinerup siuarsarnissaa salliullugu siunertaralugu niuernikkut ingerlataqarput.

Piujuaannartitsineq tunngavigalugu ineriartorneq silallu allann-

gornera tusagassiutini inituupilussuuvoq. Ingammik inuusut-tut attaveqaatini assigiinngitsuni takussaaleriartorput. Ukiuni arlalinni inuusuttut siunissamat piujartitsinerusumut siuttuupput, maannalu tamat oqallinneranni malunnartumik peqataakulasar-lutik. Nunat tamalaat qaffasissumik ataatsimeersuortoqarnerani, atuarfinni, inoqatinut attaveqaatini, peqatigiiffinni inuinnaallu sun-niiniarlutik suliniarneranni unammilligassavut oqallisigisassann-gortittarpoq. Oqariartuutaannut ammassaagut ataqqinnillutalu, qanorluunniit siunissarigatsigit.

Innuttaasut agguataarsimanerinit unammilligassaq

Piujuaannartitsinermik ineriartortitsinissamat Nunarput nunarpas-suartulli allatulli unammilligassaqaaq. Sulialli ilaanni Nunarput immikkuullarissumik unammillerneqarpoq. Inuiaqatigiinnguuvugut ikittunnguit 56.000 missaaniittut, nunarujussuarmi isorartoqisumi inoqarfinni mikisunnguani najugaqartitsertut. Nunassittarnerput immikkuullarilluinnartuuvoq aamma unammillernartuuvoq.

Inuit ingerlaartarnerisa illoqarfinnullu nutsertarnerisa malitsi-gisaannik siuumoortumik eqqoriaanerit takutippaat, innuttaasut inuusunnerusut amerlaneruleralluinnartut illoqarfinnut anne-rusunut nutsersimanissaat, inoqarfiit minnerusut inukinnerulerne-rannik akeqartumik. Naak inunngortartut amerlassusaat imminni nunatta inuisa amerlanerulernissaannut tunngaviasinnaallua-raluartut, Nunatta inuisa ikiliartornerat ersarippoq, qimallugu aallarartut pequtugalugit, piffissarlu sivisooq siumut isigaluni inuit ikilinerannik tamanna malitseqassaaq. Tamatumunnga pequta-asut amerlasuujusinnaapput. Aningaasarsiormerut Siunner-

3. Eqikkaaneq aamma innersuussutit

Naalackersuisut nuna tamakkerlugu piujuartitsineq tunngavigalugu ineriartortitsinermit suliniutit aammalu nunarsuarmi anguniakkat atuutilersinnissaat tassungalu atatillugu nalunaarusiortarnissaq pillugit matumani qulaajaaneq suliarisimavaat.

Eqqaamassallugu pingaaruteqarpoq qulaajaaneq una suliniutissanut pilersaarusaananiluunniit, FN-ip nunarsuarmi anguniagaasa atuutisneqalernissaannut toqqaannartumik periusissiaangimmat. Nalunaarsuinerup siunertaraa suliniutit aallartinneqareersimasut nalunaarsornissaat, taakkualu tunngavigalugit ingerlariaqqittoqassappat qanoq alloriaqqittoqarsinnaanera siunnersuusiortigissallugu.

Suleriaaseq

Namminersorlutik Oqartussani naalackersuisoqarfiit attuumassuteqartut qanimut oqaloqatigisarlugit qulaajaaneq manna ingerlanneqarpoq. Aallaqqaammulli pingaartinneqarsimavoq, kikkut suna akisussaaffigineeraat aamma kikkut sumut akisussaassanerisut erseqqissumik qulakkiissallugu, nunarsuarmi anguniakkani ataatsimoortuni, anguniakkat immikkoortuinut aamma takussutisat immikkoortuaqqat ataasiakkaat ilanngullugit. Taamaammat naalackersuisoqarfiit aallaaviatigut anguniakkat suliaassarfiminnut attuumassuteqartut pisussaaffigisimavaat.

Taamaasiornikkut neriutiginneqarpoq marloqiusamik sulinissap pinngitsoortinnissaa imaluunniit sammisat pingaaruteqartut ilaat "issiaviit marluk akornanni sapassiginneqannginnissaat". Aallaqqaammulli pingaartut tunngavimusimavoq eqqortumik isummerfiginninnissaq imaluunniit ersarissassallugu naalackersuisoqarfiup sorliup SDG 2030 agendap suliaassartaasa ilaat sorliit akisussaaffigineeraat, nunarsuarmi anguniakkanut naleqqiullugit.

Sulinerup pilerartornerani ataatsimiinnerit workshoppillu ingerlanneqartarsimapput, naalackersuisoqarfiit akuutinneqartut akornanni ataqatigiissaarisogarnissaa qulakkeerniarlugu. Tamatuma saniatigut suleqatigiinneq unammilligassanik periarfissanillu ornitatsinnut ataatsimoortumik paaseqatigiinnissamut iluaquteqarsimavoq. Qulaajaanermi nuna tamakkerlugu sammineqarnerusimavoq, annikinnerusuinnarmillu, assersuutigalugit, inuussutissarsiortut aamma peqatigiiffiit kattuffiillu suliniutaat sammineqarlutillu akuutinneqartarsimapput. Taamatut akuutitsineq siunissami suliaqarnermi ilanngunniarsarinissaa pissusissamisuussaaq.

Inerniliussat

Kalaallit Nunaata piujuartitsineq tunngavigalugu ineriartortitsinerisut aammalu FN-ip nunarsuarmi anguniagaanut tunngasunut suliniutaasa qulaajarneranni ataatsimut isigalugu paasinarsivoq nunarsuarmi anguniakkat annertunerumik minnerusumilluun-

niit nuna tamakkerlugu suliniutinut attuumassuteqartarsut. Taamaatorli pilersaarusiornikkut sulinikkullu suliniutit pillugit ataqatigiissaarisogartariaqarpoq, tamannalu pilersinnissaannut nunarsuarmi anguniakkat iluaqutaasinnaapput.

Ima oqartoqarsinnaavoq, ajornartorsiutit nunarsuami anguniakkani sammineqartut, Namminersortut naalackersuisoqarfiini assigiinngitsuni ullumikkut annerusumik minnerusumilluunniit suliniutiginneqalereerput. Pineqartullu ilaat eqqarsaatigalugit piujuannartitsinermit eqqarsarnermi annertuumik angusaqarfio-reersimallutik. Ilutigaluguli aamma ataatsimut ersarippoq suliniutit ataasiakkaartut ataqatigiissaarneqanngimmata imminnullu atassusersomeqaratik – Namminersortut naalackersuisoqarfiisa iluini akimortumillu, aammali avammut sammisumik, kommuninik, inuussutissarsiortunik, peqatigiiffinik kattuffinik il.il., suleqateqarnermi atassusiinissaq amigaataavoq.

Nunarsuarmi anguniakkat paasinneriaatsimut nutaammut sinaakutissatut periarfissatsialaavoq, suleqatigiinnissat pilersinnissaannut unammillerneqarfigisinnaasarput, aamma suleqatigiinnernik nutaanik pilersitsisnaasoq, Kalaallit Nunaannilu ajornartorsiutini periarfissanillu naapilikatsinnik nutaamik eqqarsalersitsisusaaq.

Innersuussutit:

Kap. 14-imi, eqikkaanerit innersuussutillu naapertorlugit, anguniakkat nunatsinni siunissami atuutislerisneqarniarnissaani misissuinerni, unammilligassat, periarfissat aamma aporfissat arlallit ersersinneqarput. (takuuk qup. 85).

Tamanna tunngavigalugu innersuussutaavoq, qulaajaaneq manna atorlugu. Naalackersuisut piujuannartitsineq tunngavigalugu ineriartortitsinerisut, suliaassat ingerlateqqissagaat, nunarsuarmi anguniakkat atuutislerisnerani ataqatigiissumik periusissiasap suliarineratigut. Piujuannartitsineq tunngavigalugu Kalaallit Nunaanni immikkoortuqarfiit akimorlugit siunissami ineriartortitsinissaannut tunngavissat, isummaallu tunngaviusut, periusissiaqqut aalajanersaaffigineqassapput.

Periusissiaq naammassineqariarpat, iliuusissanut pilersaarusaq, siunnersuutiniq piviusunik ersarissumik, pingaarnersuukkaniq, aamma suliniutissanik nutaanik, imaqartoq aallartisarneqarsinnaassagunarpoq

4. SDG 2030 agenda sunaava?

25 september 2015-imi ataatsimeersuarnermi FN-ip pijuuaannartitsineq tunngavigalugu ineriartortitsinissamut nunarsuarmi anguniagai nutaat 17-it akuerineqarput. Anguniakkat nunarsuarmioqatigiinnut, nunanullu tamanut, angisuunut mikisunullu – pisuunut piitsunullu atupput. Anguniakkat Nunarsuarmioqatigiinnut tamanut aamma nunarsuarmi nunanut tamanut atuuttut, nunarsuarmi anguniakkanut siusinnerusukkut nunarsuarmioqatigiinnit isumaqatigiissutaasarsimasunit allaassuteqarput.

Anguniakkat aqutugalugit ineriartortitsinermi anguniakkat pissut-simikkut annertooujussuupput pingaarnernullu tunngasuullutik, kisianni nunarsuarmioqatigiit maannakkut nunarsuarmi oqallisi-gisassatut inississimasaanni suliniutinut pingaarnersiuinernullu erseqqissumik naleraallutik: Tassani pineqarput naligiissitaaneq, meeqqat pisinnaatitaaffii, kikkut tamarmik ilinniagaqarnissaat, inu-iaqatigiit eqqissisimasut aamma inatsisitigut isumannaatsuuneq, imeq, nukik, avatangiisit aamma silap pissusaa, akiitsut ineriartor-neri, pijuuartitsineq siuariartornerlu ilanngullugu, pijuuartitsinermik siunertaqarluni isumalluutit atuuilluarneq, kulturikkut assigiinngisitaartuuneq aamma annertunerusuni iluarsaaqqiinerni inuit ataqatigiissinnaaneri aamma inuussutissarsiutitigut aqqissuga-nermi allannguinerit anginerusut – tamarmik Kalaallit Nunaannut attuumassuteqarluinnartut.

Nunarsuarmi pissutsit massakkut atuuttut naapertorlugit suliassat nalimmassarneqarsimapput, ineriartortitsinermilu suliassanut tamanut najoqqutassatut atorineqarsinnaallutik. Taamaattumik aamma qaqutigooortuunngilaq pisortaqaqarfinni, namminersortuni soqutigisaqaqatigiiffiilluunniit sulinerini, siunertat tusakulaneqar-sinnaasarneri. Naatsumik oqaatigalugu ineriartortitsinissamut nunarsuarmioqatigiit najoqutassaatut atuutilersimasut, tassalu ajornartorsiutinik, imaluunniit unammilligassanik isiginninniarnermi. Suliniutit ataasiakkaat pineqarunnaarlutik, suliniutit tamakkii-sumik ataqatigiittarialernerat sammineqalerpoq.

Pijuuartitsineq tunngavigalugu ineriartortitsineq sunaava?

Oqaaseq pijuuartitsineq assigiinngitsunik amerlasuunik imaqqartineqartarpoq aamma oqaluttuarisaanermik aallaavilimmik tamatumalu kingunerisaanik assigiinngitsorpasuumut atorineqartarluni aamma assigiinngitsorpasuumut attuumatinneqartarluni. Assersuutigalugu oqaluserineqartarput pijuuartitsisumik aningaasarsiorneq, pijuuartitsisumik nukissiorneq, pijuuartitsisumik inooriaaseqarneq, pijuuartitsisumik suliffik, pijuuartitsisumik atuisarneq il.il. Tamarmik ataatsimuussutigat aningaasarsiorneq, nukissior-nitsinnut, inooriaasitsinnut, suliffiutitsinnut atuisarnitsinnulluunniit tunngasussaagamik, piffissami sivisuumi atasinnaasut. Allaaserisami tulliuttumi naatsumi atuarneqarsinnaasutut oqaaseq taana 1972-imi pilersikkiartuuarneqarluunilu atorineqarlierarsimvoq.

1972, UN Conference on Human Environment

Juni 1972-imi FN Stockholmimi ataatsimeersuuartitsivoq inuit avatangiisaasa illersorneqarnissaat pijuuaannartinnissaallu pillugit, ima oqaasertalerneqartumik "(...) preservation and enhancement of the human environment." (Declaration of the United Nations Conference on Human Environment, 1972). Ataatsimeersuarnerup taassuma immikkuullarissutigaa, nunarsuatsinni ataatsimeersuarnerit siullersarimmassuk aammalu nunat akunerminni avatangiisinik illersuinissaannik sammisaqarfugami. Oqaaseqaatigineqartukkut naalagaaffinni arlalinni suliniutissanik tikkuussivoq, suliniutissat, siusinnerusukkut immikkoortoqaqarfinni assigiinngitsuni isumagineqartaraluartut, tassa suliatt imminnut attuumassuteqartinnagit, qangatullu aqqissuuseriaasit atorlugit. Innersuussutaasuni uku qulequtaatinneqarput: Nunassittarnernut pilersaarusiortarnerit aamma ingerlatsinerit avatangiisit pitsaassu-sissaannut piumasaqaatinut naleqquttut, pinngortitami sillimmati-nik atuineri allaffissormikkut avatangiisinut naleqqussaannissaq, nunarsuarmi ersarissumik mingutsitsinernik annertuunik nak-kutilliineq aamma nalunaarsuineq; Ilinniartitaanernut tunngasut, paasinartut, isumaginikkut kulturikkullu ingerlatsinermi avatangiis-inut ajornartorsiutinut tunngasut; Ineriartorneq aamma avatangiis-it (*nammineq nutsikkat).

Avatangiisit illersorneqarnissaat eqqarsaatigalugu 1970-ikkunnili paasineqareerpoq, nunat killeqarfiit pinngortitarsuaq killilerneqarsinnaanngitsoq, aamma ajornartorsiutit taamaattut qangatut immikkoortunut agguarlugit ileqqutoqqat atorlugit suliarineqarsinnaanngitsut. Ataatsimoortumik oqaaseqaateqarnerup saniatigut, the United Nations Conference on Human Environment – aamma taaneqartarput Stockholmkonferencen – inerneraa FN-ip Avatangiisinut Pilersaarussia: UNEP, United Nations Environment Programme.

1987, Brundtlandip nalunaarusiaa

Pijuuaannartitsinissamik maannakkutut paasinnitarneq aatsaat 1987-mi oqaasinngorlugi atuutilersinneqarpoq. Tamanna pivoq Brundtlandip nalunaarusiaani "Vor Fælles Fremtid – Brundtland-kommissionens rapport om Miljø og udvikling" (Ataatsimorluta siunissarput – Avatangiisit aamma ineriartorneq pillugit Brundtland-kommissionip nalunaarusiaa), Norge statsministeri-anik Gro Harlem Brundtlandimit siuttuuffigineqartooq. Ukiut tallimat siqqullugit aalajangerneqarsimavoq FN-imi avatangiisit aamma ineriartorneq pillugit nunarsuarmioqatigiinni kommissioniortoqasasooq, Brundtlandilli nalunaarusiaani oqaasitigut "pijuartitsineq" aamma "ineriartorneq" aatsaat oqaasinngorlugit imminut atassu-serneqarput. Ima nassuiaaserneqarpoq:

"Pijuuartitsinermik aallaaveqarluni ineriartortitsineq tassaavoq

5. Nunarsuarmi anguniakkanik qulaajaaneq

Matumani qulaajaaneq tunngaviliisuusaaq anguniakkanik atuut-silernissaannut tulleriiaarluni aalajangernissamut.

Suliarineqarnera

Nunarsuarmi anguniakkanut nunatsinniit suliniutit qulaajarneqarnerat Aningaasaqarnermut Naalackersuisoqarfimmit ingerlanneqarput. Ataqaqtiissaarisutut inissinneqarneq aamma akuerinninneruvoq piujuartitsineq tunngavigalugu ineriartorneq missingersuusiormerut aamma aningaasanut inatsimmut (allatigullu aningaasaqarnermut pilersaarusiormerut) aammalu tigussaasumik pilersaarusiormerut attuumassuteqarlunnamata.

2017-imiilli suliaq ingerlaneranut naalackersuisoqarfiit ataavartumik akuliussuutsinneqalerput, Namminersorluni Oqartussani suliat assigiinngitsut suuneri akimortumik takuneqarsinnaalersilugit. Aqquataani agenda 2030-mi angusassat/siunertat aamma immikkuuarartat ataasiakkaat tamaasa isummorsorfiginissaannut suliaq annertooujussuusimavoq.

Suliaq sivisuumik ingerlanneqarsimavoq, suliniullu imaannaangitsuuvoq, immikkoortuararpassuaqartoq suliarinnittorpassuaqartorlu paasinarsisimavoq. Nalunaarutip annertussusissaannut sinaakkuserneqarnissaa, attuumassuteqarfigisaasalu killilerneqarnissaat, unammilligassaasimavoq annertoq, piujuartitsineq tunngavigalugu ineriartornerup inuiaqatigiinni suut tamaasa, minnerunngitsumillu nunarsuup sinnera tamaat, attuumassuteqarfigimmagit.

Qulaajaaneq manna suliarujussuuvuq, tunuliaqutaasunik sukumiisumik suliarinniffiusimasooq, paasiniaalluarnertalik, immikkoortunik misissueqqissaarnertalik, nalitsinni pisunik pisoq, minnerunngitsumillu, attuumassuteqartunit peqataaffiqeqarluni immersorneqartoq. Naak misissuinerup ingerlanneqarnera ajornakusoorsimagaluaqisoq, pingaaruteqarsimavoq tamanut paasiuminartumik qulaajaassalluni. Naak akimortumik suliniutit ikinnerpaamik marlunnik siunertaqartaraluartut, pingaartinneqarsimavoq suliniutit oqallinnerillu tamaasa immikkoortittarnissaat, taamaasiornikkut siunertat atorlugit pissusissamisoortumik killiliisoqarsinnaanias-sammat.

Qulaajaanermi periuseq

Erseqqissartariaqarpoq uani qulaajaaneq tassaammat suliat toqqakkak killilikkat, nunarsuarmi anguniakkanut attuumasut, sumut killinnerinik nalunaarusiomeq. Ilutugalugu anguniarneqarpoq qulaajaaneq piffissamut aalajangersimasumut ima pitut-torsimatigissanngimmat, piffissap sivikitsuinnaap ingerlanerani pisoqalisuussalluni naleerutissalluniluunniit.

Qulamanggilluinnarpoq suliat iliuutsillu amerlasuut, nalunaarsuineri uani taaneqassanngitsut. Tamannali isumaqanngilaq piujuartitsineq tunngavigalugu ineriartortitsinermut imaluunniit nunarsuarmi anguniakkanut, taaneqanngitsortut arlaatigut tulluurtuunngitsut. Ajoqersuut nalunaarsuineri oqariartuutaasoq tassaavoq suliassaammat unammilligassat nunatsinneersut allaaserineqarneri, suliniutaareersut ilaat aqquutigalugit, tamakku siunissami unammilligassanut aaqqiussutissatut isigalugit. Nunarsuarmi anguniakkat Namminersorlutik Oqartussani atuutisiler-sinneqarniarlutik tulleriiaarisoqalerpat, piareersaalluni suliatut, suleriaqqinnissamullu tunuliaqutassatut, nalunaarsuineq una atorneqarsinnaavoq.

Immikkuualuttunik nalunaarsuineq

Nunarsuarmi anguniakkanut piumasaqaatit tunngavigalugit, suliaq una sukumiisumik periutsit ingerlanneqarpoq. Imaappoq agenda 2030 tamarmi nutserneqarpoq, taavalu naalackersuisoqarfiit ilanngutassaak ikkussuunneqarlutik. Agendamut immikkuualuttunut tamanut naalackersuisoqarfiit susassaqaartut akuliutsinneqarput, inerneruuluni misissueqqissaarluni suliaq annertoq, skemanggorlugit nalunaarsukkanut tunuliaqutaasoq.

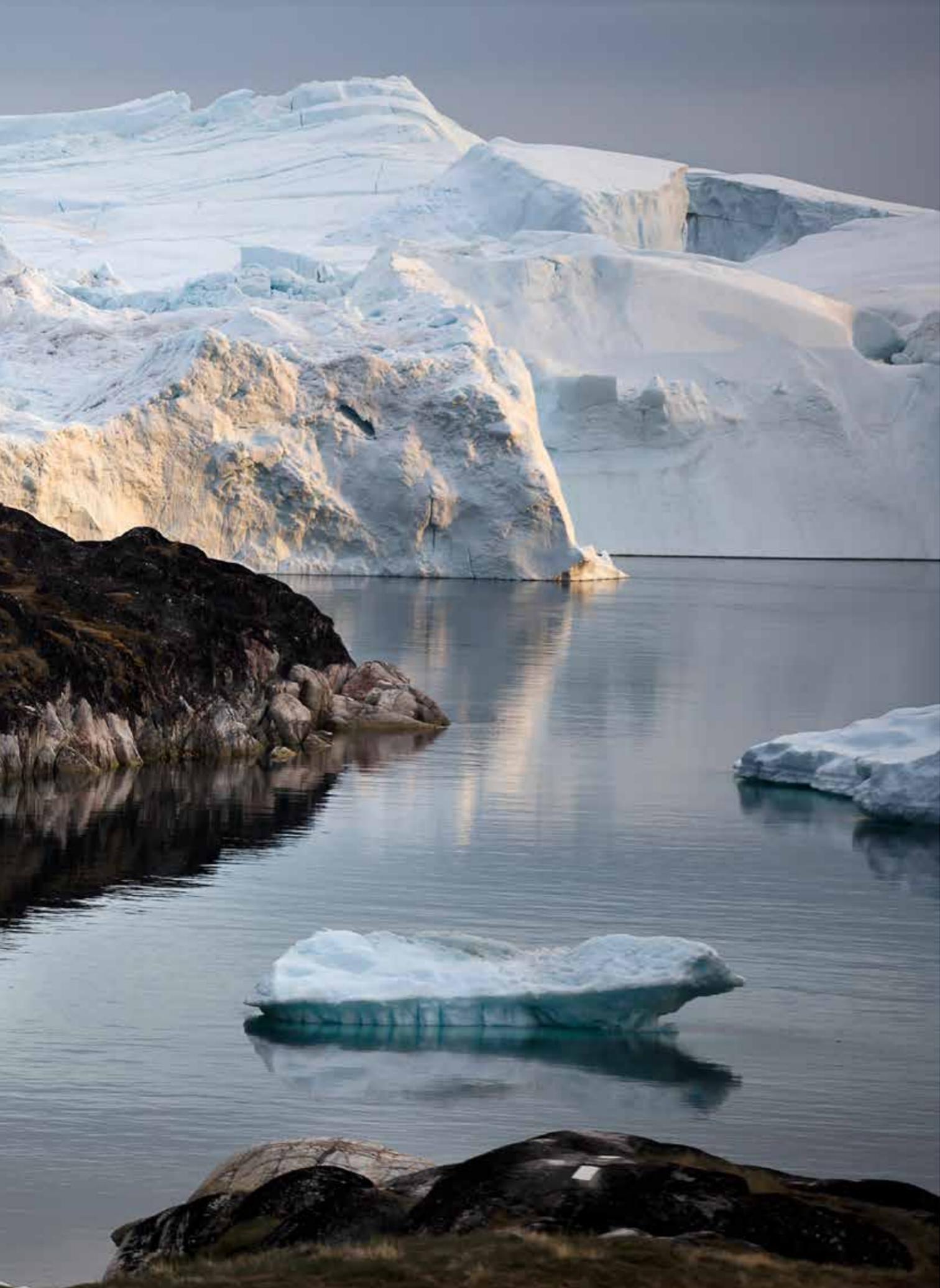
Suliat aallartitat, inatsisilioneq, suliniutit, nalunaarusiat allallu immikkoortorqarfimmit tamaneersut tamarmik nalunaarsorneqarput, nunarsuarmullu siunertat Nunatsinni paasineqarnissaanut ilapertuutaallutik.

Suliasat agguanneqarnerat aamma akisussaaffiit

Nunarsuarmi anguniakkat naalackersuisoqarfiit susassaqaarfii akimorlugit ingerlapput naalackersuisoqarfimillu ataasiinnarmik suliarineqarsinnaanatik. Taamaattumik pingaaruteqarsimavoq suliaq ingerlanerani Naalackersuisoqarfiit tamaasa peqataatinneqarnissaat. Qulaajaanerli paarlaanneqassanngilaq suleriaat-sinik ingerlatseriaatsinillu allanngortitsiniarnernik. Taamaattumik pingaaruteqarsimavoq paasiniaqqaassallugu naalackersuisoqarfiit akimorlugit qanoq suleqatigiittoqarsinnaanersoq, maannamut sinaakkutaareersut iluini.

Aallaqqaataaniilli pingaartinneqarsimavoq suliassap kimit suliarineqarnissaa qulakkiisallugu, nunarsuarmi anguniakkaniit, anguniakkat immikkoortuinut, immikkuualuttortaanut minnerpa-anut allaat. Taamaasiornikkut neruutiginneqarpoq marloqiusamik sulisoqannginnissaa imaluunniit sammisat pingaarutillit arajutsiso-orneqassanngitsut.

Tunngavissarpiatut isumaqarfigineqarsimavoq, isummorsorfigeqqaassallugu paaseqqissaassallugulu naalackersuisoqarfiup sorliup nunarsuarmi anguniagaq pineqartoq sorleq akisussaaffi-

6. Nunarsuarmi anguniakkat – ataatsimoortillugit akuerillugillu isigalugit

Qulaajaanermi nunarsuarmi anguniakkat suliniutit pilersaarutillu anguniakkanut ataasiakkaanut tunngatillugit qulaajaaffiginarlugit oqartussani akisussaasut ataasiakkaat peqatigalugit ataasiakkaarlugit misissorneqarput. Suna killiffiunersoq ilisimalerniarlugu taanna atorneqarsinnaavoq. Taamaattorli aamma taamatut pingaarpoq ataatsimoortuni annertunerusuni ataqatigiissillugillu nunarsuarmi anguniakkat assigiinngitsut misissussallugit. Nunarsuarmi anguniakkat taakku 17-it imminnut ataqatigiilluinarput akuttunngitsumillu tamatumunnga assersuutitut nugalittut takutinneqartarlutik.

Anguniakkani tamani sammineqartut imminnut ataqatigiilluinarnerat taamaalillutillu imminnut ataqatigiittariaqartutut isigineqartussatut paasineqartussatut nunarsuarmi anguniakkat aaqqissuunneqarput. Nunarsuarmi anguniakkat arlaannaalluunniit allaniit immikkoorluinnartutut isigineqarsinnaanngilaq anguniakkamilu ataatsimi ineriartorneq taamaattumik aamma allap iluani ineriartornermut atalluinnarluni imaluunniit pinngitsoorsinnaanagu. Immikkoortumi tassani nunarsuarmi anguniakkani assigiinngitsuni takuneqarsinnaasut inernilussat ilai misissorneqarput.

Qulaajaaneq - qarsupittumik tunngaviusoq

Qulaajaanerup ilaatut suliasaqarfinni ataasiakkaani sumut killisimaneq imaluunniit qanoq piareersimatiginermut naleqqiullugu naalakkersuisoqarfii akisussaasut pingaarnertigut naliliiffigineqarput. Tamanna nunarsuarmi anguniakkanik ataasiakkaanik siunisami malitseqartitsinissamat atulersitsinissamullu naleqqiullugu naleqqatut atorneqassaaq.

Naliliineq tupigusuutissaanngitsumik annertumik qarsupittuavoq taamaallaallu ataatsimeeqateqarnermik qulaajaanermillu suliaqarnermi saqqummiunneqartunik tunngaveqarpoq. Tamatuma saniatigut naliliineq maannakkorpiaq pisunut oqariartuutaavoq.

"Piareersimaneq" pillugu pingaarnertigut pingasuni nalilerneqarpoq: a) paasissutissat, b) anguniagaq periusissiallu sinaakkersorsornera kiisalu c) iliuuserisat suliniutillu aalajangersimasut.

Quppernermi tullermi takussutissiamit soorlu takuneqarsinnaasooq nunarsuarmi anguniakkanik suliaqaqqinnissamat aallaaviusus-satut missiliuineq nunarsuarmi anguniakkanit ataatsimiit tullianut assigiinngilaarput.

Suliasaqarfii imaluunniit ingerlataqarfii ilai ukiut arllallit ingerlaneranni aaqqissugaasumik paasissutissanik katersisimasut, allat tamanna pingaartutut nalilersimangilaat, imaluunniit suliasamat killeqartumik nukissaqarsimallutik. Assersuutigalugu innuttaasut peqqinnissakkut inissimanerannik inuunermi atukkatigut sukumiisumik misissuisoqarsimavoq, kisianni atuineq tunisassiornorlu pillugu aaqqissugaasumik paasissutissat amigaataallutik.

Suliasaqarfii ilai periusissiami anguniagaq erseqqissumik oqaasertalerlugu sulineq ilusilersugaalluarsimavoq (assersuutigalugu anguniagaq 7: Piuuartitsilluni nukissiuutit) suliasaqarfinnut allanut immaqa ilisarnaataasimalluni suliasaqarfimmi suli politikikkut erseqqissunik anguniagamani (assersuutigalugu anguniagaq 12: Akisussaassuseqartumik atuineq tunisassiornorlu).

Aamma taamaappoq suliniutit pilersitsiniarnerillu aalajangersimasut pillugit. Kalaallit Nunaat erngup nukingani aningaasaliinissaq pillugu siusissukkut aalajangiisimavoq, taamaattumik nunarsuarmi anguniakkanut 7-mut naleqqiulluni pilersitsiniarnermik naliliinermi qaffasissumiilluni. Anguniagarli 12 eqqarsaatigalugu annertuumik suliniuteqarnerit suli nalunaarutigineqarsimangillaat, taamaattumik tassunga tunngasumik naliliineq appasissumiilluni.

Quppernermi tullermi takussutissiami anguniakkani 17-ina ataasiakkaani tamani paasissutissat, anguniakkat iliuuseqarnerillu eqikkaaffigineqarput, naliliinerlu nunarsuarmi anguniakkanut tunngatillugu maannakkut inissimaneramik aallaaveqarluni. Tamanna tunuliaqutaralugu nuna tamakkerlugu nunarsuarmi anguniakkanik piviusumik pisussaaffiliisumillu sulinerup aallartinnissaanut naleqqiullugu qanoq "piareersimatigineq" pillugu oqaaseqarsinnaanermut pingaarnertigut isiginnittoqarluni.

Anguniagaq 5, suaassutsit naligiissitaanerit eqqarsaatigalugu assersuutigalugu atuuppoq paasissutissat iliuuseqarnerullu killiffii naammaginarumik angusaqarfusimallutik. Tamanna naligiissitaanermi suliasaqarfiup iluani ajunngitsumik paasissutissatigut tunngaveqartoqarneranik aamma suliasaqarfiup pitsaanerulersinnissaanut iliuuserisassat aallartinneqarsimaneramik ilaatigut oqaluttuaroq. Peqatigisaanik anguniakkani angusassat allanut naleqqiullutik appasillutik, tamatumalu tikkuarlugu ukiut kingullit ingerlaneranni periusissiatigut anguniakkanik annertunerusunik pilersitsisoqarsimangitsooq. Aamma taamaappoq anguniagaq 8, atorfiit naapertuuttut aningaasaqarnikkullu siuariartorneq. Paasissutissat tunngaviusut nunalu tamakkerlugu suliat pilersinneqarlualsimapput, kisianni anguniakkat periusissallu taamaaqataanik qaffasissuseqarlutik malinnaanatik.

Anguniagaq 14, imaani uumassusillit eqqarsaatigalugit tassani ermanartoqalaarpoq. Aalisarnermut tunngasut annertuumik ilisimasaqarfigaagut, biologinit innersuusutit imaani misissuineerit tamaasa ilisimallutigit, kalaallit nunaata imarta uumassuseqar-nikkullu qanoq ittoqarneranik ilisimasaqalersitsisut. Taamaattorli ilisimasagut tunuliaqutaralugit aaqqissugaasunik malunnaatilinnik anguniakkatigut suliaqartoqarsimanani, ajunngitsumik sammivillimik nikinnissatsinnut qulakkeerisussat. Ilaatigut ajornartorsiuutit taakku ilai aalisarneq pillugu ataatsimiititaliarsuarmut pilersinneqarsimasumit suliarineqartussaapput.

7. SDG 2030 nunami ingerlataqarfinni pilersaarutit

2015-imi nunarsuarmi anguniakkanik saqqummiussinermut atattillugu piujuartitsinermik tunngaveqartumik ineriartorneq tassaasimavoq nunat ataasiakkaat piujuartitsinermik tunngaveqartumik sulinerannik paasininneq taaguutaasorlu.

(Nunarsuarmi) piujuartitsinermik tunngaveqartumik ineriartorneq qulakkeerneqarnissaanut piviusumik sulineq tassaaneeruvooq nalinginnaasumik (nunami) periusissatigut ineriartortitsinerit pissusissamissoortumik ilaatilernissaat. Piujuartitsinissamik ineriartortitsinermut tunngasunik naalackersuinikkut anguniakkat piviusunnortinniarneqassappata immikkut soqutigisalinnut suliassatut immikkoortutut isigineqartariaqanngilaq.

Nunami malinninneq nunarsuarmilu anguniakkanik atulersitsineq taamaattumik nunami ingerlataqarfinni pilersaarutit ineriartortitsilluni sulianut ingerlanneqareersunut iluaqutaasumik atassusernissaq. Piujuartitsinermik tunngaveqartumik ineriartorneq aallaavigineqarnera aamma taakku suliassaqarfinni periusissianut ilaatinneqarnera taamaalilluni qulakkeerneqarluni.

Tunuliaqutaasut

2014-imi Naalackersuisut aalajangerput ukiunut qulinut ingerlataqarfinni pilersaarusiortoqassasoq. Taamanikkut maannakkutulli anguniagaq tassaasimavoq ukiuni qulini ingerlasuni sanaartornermi pilersaarutit siunissamut ungasinnerusumut politikkikkut anguniakkat aamma ukiumoortumik aningaasanut inatsisikkut tulleriaarinerit akornanni ataqatigiilersitsinissaq, ukiumoortumik aningaasanut inatsisini sanaartornissamut missingersuutit akuerineqartussanngoraangata piukkunnaateqartumik tunngaveqartut Naalackersuisut aamma Inatsisartut aalajangiisalerlutik.

Nuna tamakkerlugu sanaartornissamut pilersaarutit siunissamut ungasinnerusukkut ataqatigiissumik pilersaarusiortnerisigut inuiaqatigiinni ataqatigiinnerit patajaassuserlu pisariaqartut qulakkeersinnaavaat. Taamaalillunilu sanaartornermi pisortat namminersortullu aningaasaliinerannut sinaakkutissatigut atugassat pitsaanerisut aamma qulakkeerneqarlutik.

Piujuartitsinermik tunngaveqartumik ineriartorneq aamma nunarsuarmi anguniakkat ullumnikkut ingerlataqarfinni pilersaarusiortnermi najoqqutatut ilaatinneqarput. Taamaalilluni piujuartitsinermik tunngaveqartumik ineriartorneq ingerlataqarfinni pilersaarutini tamani ilaalerneru qulakkeerneqassaaq peqatigisaanillu nunami aamma nunarsuarmi pilersitsiniarnerit akornanni atassutitut atulerluni.

Ingerlataqarfinni pilersaarutit nunalu tamakkerlugu pilersaarusiortneq
Soorlu Nuna tamakkerlugu pilersaarusiortnermut nassuiaammit

2015 "Ataqatigiissarineq pisariaqartoq"-mi aamma Nuna tamakkerlugu pilersaarusiortnermut nassuiaammi 2017 "Suleqatigiinneq pisariaqartoq"-mi allaaserineqartoq ingerlataqarfinni pilersaarusiortneq nuna tamakkerlugu pilersaarusiortnermi pingaaruteqartutut ilaavoq. Ingerlataqarfimmi pilersaarut nunami siunissami timalimmik atorsinnaasutigullu ineriartorneq Naalackersuisut anguniagaannik imaarpoq, taamaalillunilu nunap nunataata ilusaatigut unammillernartunut naapertuulluni. Aammattaq ingerlataqarfimmi pilersaarutit ineriartornissamut periarfissat qanoq piviusunnortissinnaanerit siunnersuutaalluni.

Ingerlataqarfinni pilersaarutit aamma kommunini pilersaarutit kommunit ataasiakkaat suliassat nunap immikkoortuani unammillernartunut naapertuullutit - aamma ataqatigiissarneqarput.

Tamarmiusoq ataqatigiinnerlu

Suliniut 2030 tassaavoq Namminersortutik Oqartussani naalackersuisoqarfimmi ataasiakkaani siunissami qaninnerusumi aamma siunissami ungasinnerusumi pilersitsiniarnerit suliallu akornanni annertunerisumik ataatsimuulersitsinissamut ataqatigiissitsinissamullu qulakkeerinissamut nunami suliat nukittorsarnissaannut sinaakkutit sakkutut tulluortorjussuaq.

Nunarsuarmi anguniakkanik naammassinninneq qanorluunniit pisoqaraluarpat nunani ataasiakkaani siunissamut ungasinnerusumut ataqatigiissarneqartumillu pilersaarusiortnermik tunngaveqarpoq. Taamaattumik oqartussat ingerlataqarfimmi akornanni periarfissaasannaasunik unammillernartunillu assigiimmik assiliamik pilersitsinissamik pisariaqarlunnaarpoq, taamaalilluni ineriartorneq sammivianut naapertuutilerlutik.

Pilersaarusiortarneq

Kalaallit Nunaanni timalimmik pilersaarusiortneq pilersaarusiortneq pillugu inatsimmi malittarisassaqtinneqarpoq. Tassani Namminersortutik Oqartussat pilersaarusiortnerat (annerusumik ingerlataqarfimmi pilersaarutit), kommunimut pilersaarummi kommunit pilersaarusiortnerat kiisalu nunaminertanik tunniussineri ataasiakkaani kommunit nunaminertanik aqutsinerisa akornanni ataqatigiinneq allaaserineqarpoq.

Timalimmik pilersaarusiortnermi allatigullu pilersaarusiortnermi piujuartitsinermik tunngaveqartumik ineriartortitsinerup akuutineratigut iluaqutissarpassuaqarpoq. Pilersaarusiortnermi inatsit periusissiami qaffasitsigisumiit nunaminertamik tunniussineriit ataasiakkaani imaluunniit kommunimi sanaartornissamut akuersissutit tikillugit nuna tamakkerlugu ataatsimik ataqatigiissumik aqqiussuussinermik pilersitsivoq. Piviusumik pilersaarusiortnerup

8. Paasissutissanut tunngaviit aamma SDG 2030-mi malinnaaneq

Nunarsuarmi anguniakkat NP-nit akuerineqarsimapput 2030-mi piujuartitsinermik tunngaveqartumut silarsuarmut aamma pingaarnertigut anguniakkat 17-iullutik anguniakkallu ilai 169-iullutik. Anguniakkanut atatilugu nunarsuarmi uuttuutit 244-t inerisarneqarput. Nunarsuarmi uuttuutit 244-it ineriartornerup ajunngitsumik sammiveqareri eqqortumillu sukassuseqareri pillugit kisitsisitigut paasissutissatigut malinnaanermut aallaaviupput.

Nunarsuarmi uuttuutit ilaat tassaapput Kalaallit Nunaannut attuumassuteqanngitsut imaluunniit paasissutissanik tulluurtunik pissarsiffiusinnaangitsut. Aammattaaq uuttuutit arlalissuarnut atuulluni uuttuutit kisitsisitigut paasissutissanik tunngaveqannginneri, annerusumilli nunami inatsisit pillugit nalunaarusiornerulutik (assersuutigalugu naligiisitaaneq). Taamaattumik suliniut 2030-mi siunniunneqarpoq nunat ataasiakkaat tamarmik nunami uuttuutit ineriartortinnissaat siunertaralugu anguniakkat ilaannik isiginnittumik nunarsuarmi uuttuutit tulluurtunik malinninnissaq.

"The Goals and targets will be followed up and reviewed using a set of global indicators. These will be complemented by indicators at the regional and national level which will be developed by Member States, in addition to the outcomes of work undertaken for the development of the baselines for those targets where national and global baseline data does not yet exist" (UN, Transforming our world, Agenda 2030: pkt. 75.).

NP isertuunneqanngilaq kisitsisitigut paasissutissatigut tamanna suliaqarnermik annertuumik tunngaveqartussaasoq. Nunat nunarsuarmi uuttuutit arlalinni nalunaarusiussapput, aammattarlu nunani aalajangersimasuni uuttuutit naleqquttunik nammineq ineriartortissallutik. Nunarsuarmi uuttuutit taamaalillutik nunamut tunnganerusunik uuttuutit ilaneqassapput. Sulineq taanna pissutigalugu SDG 2030-mi suliniut nunanut ataasiakkaanut tunnganerulerlunilu attuumassuteqarnerulissaq.

Kisitsisitigut paasissutissanut tunngaviit

Nunarsuarmi anguniakkat 17 (anguniakkat ilaat 18) paasissutissanut pitsaanerusunut tatiginerusunullu periarfissaqarnermut tunngasuuvoq. Tassunga atatilugu nunarsuarmi anguniakkanik nunat malinninneranni pisortat kisitsisitigut paasissutissaataannut tungavinnik pingaarutilinnik malinninnissaq pingaartinneqarpoq, tatiginartuuneri, attuumassuteqareri attaviitsuenerinillu qulakkeerisut.

Nunarsuarmi anguniakkanik malinninnermi pingaarpoq nunarsuarmi nunamilu uuttuutit tunngaviusut kisitsisitigut paasissutissat Naatsorsueqqissaartarfimmit imaluunniit pisortat suliffeqarfiit allaniit attaviitsunit suliarineqarnissaat, taamaalilluni kisitsisitigut paasissutissat illuinnaasiunngitsumik kinaassusersiunngitsumillu, politikikkut akuleruffineqanngitsumik, aqqissugaasumik periutsigullu assigiittumik eqqortumillu kiisalu eqqortumik takutitsisumik suliarineqarlutik.

Ingerlatitseqqinneq

Naalakkersuisut nunarsuarmi anguniakkanut pisortatigoortumik iserfissamik pilersitsisimapput <https://www.anguniakkavut.gl/>. Iserfissaq nunarsuarmi anguniakkat pillugit takussutissamik aamma anguniakkat tungaannut siumukarnermik qulakkeerisumik politikikkut pilersaarutit imaqqarpoq. Iserfissaq aamma anguniakkat ilaannut ataasiakkaanut uuttuutit attuumassuteqarnerpaat pillugit immikkoortumik imaqqarpoq.

Naatsorsueqqissaartarfiup nittartagaani, www.stat.gl nunarsuarmi anguniakkanut uuttuutit pillugit tamanut ammasumik iserfissamut uuttuuteqarnissaq Naalakkersuisut toqqarsimavaat. Takussutissiaq pissarsiariuminartuulluni nunarsuaq tamakkerlugu nunamilu namminermi ilimanaatinut pioreersunut allattuiffiuvoq, taannalu Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfimmit suliaavoq imaluunniit Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfiup Kisitsisinut Toqqorsivia aqutugalugu ingerlatitseqqiffiusarluni. Takussutissiami siunnerfigineqartut tassaapput nunarsuarmi anguniaggassanik suliaqarusuttut tamarmik. Naalakkersuisut, kommunit, suliffeqarfiit, peqatigiiffiit allallu taamaalillutik allattuiffik atorlugu ilimanaatit suleqatigiiffiup pineqartup iliuusissat pilersaarutaanut attuumassuteqarsinnaasut toqqarsinnaavai.

Naatsorsueqqissaartarfiup API-ata qulakkeerpaa nittartakkat allat kisitsisinik paasissutissaavimmit paasissutissanik aallersinnaanerat aamma paasissutissat kisitsisitigut paasissutissaavimmi nutarterneqaraangata ingerlaannartumik takussutissiami nittartakkanut allanut nuunneqarsinnaallutik imaluunniit immikkut titartakkat saqqummiussassat iluseqarsinnaallutik. Uuttuutit Naatsorsueqqissaartarfiup nittartagaani aaneqarpat Naatsorsueqqissaartarfiup kisitsisitigut paasissutissanik pissarsiffittut periutsillu allaaserisaanut innersuussisoqarsinnaavoq. Aammattaaq Naatsorsueqqissaartarfiup nittartagaani paasissutissanik sukumiinerusunik ujarlernissaq amerlanertigut ajorneq ajorluni, assersuutigalugu uuttuutit sumiiffinnut, suaassutsinut imaluunniit ukioqatigiiaanut aalajangersimasumik agguarsimallutik.

Kalaallit Nunaanni paasissutissanut tunngaviusut

Naatsorsueqqissaartarfiup Kalaallit Nunaata kisitsisitigut paasissutissanut pisortatigoortumik allaffiunera isumaqanngilaq Naatsorsueqqissaartarfik takussutissianut naammassineqartunut paasissutissanit katersorneqartuni kisitsisinik paasissutissanik tamanik suliaqartartoq. Kisitsisitigut paasissutissanut allaffiit allat assigalugit Naatsorsueqqissaartarfik oqartussanit, suliffeqarfiit suliniatqatigiiffinniillu allaniit tunisassiarineqartunik paasissutissanik pingitsoorsinnaangilaq. Kisitsisitigut paasissutissat amerlanerpaartaannut atuuppoq allaffissornermut siunertanut pisortani oqartussanit suliarineqarsimasuni nalunaarsuiffiit aallaavigalugit paasissutissat tunngavigalugit Naatsorsueqqissaartarfiup kisitsisitigut paasissutissanik katersisaritoq, suliarinnittartoq tamanullu saqqummiussisaritoq.

Naatsorsueqqissaartarfik nalilivoq allaffissornermut siunertanut

9. Kommunit aamma nunarsuarmi anguniakkat

2009-mi iluarsaaqqinnikkut siusinnerusukkut kommunit 18-it kom-munerujussuarnut sisamanut ataatsimuulersinneqarput (kingorna Qaasuitsup Kommunian avinneqarpoq, maannakkut kommunit tallimaallutik). Kommuninik iluarsaaqqinnermi tunngaviulluinnar-tumik siunniussat ilaat tassaavoq suliassanik amerlanerusunik kommunit kivitsinnaalernissaat peqatigisaanilla aalajangiinerit pingaaruteqartut nunaqqatigiinni innuttaasunut nuutsillugit.

Naalakkersuisut taamaattumik kommunit piujuartitsinermit tunngaveqartumik ineriartortitsilluni sulinermit siunissami peqatissatut pingaaruteqartutut isigaa. Tassani Naalakkersuisut pingaarnertigut sinaakkusiisuullutik, kommunit ulluinnarni innuttaasunik, inuussutissarsiortunik najukkanilu ingerlataqartunik allanik atasuteqartuullutik. Nuna tamakkerlugu piujuartitsinermit tunngaveqarnerusumik pilersitsinissaq kissaatigigutsigu pingaaruteqarpoq ataatsimut najoqqutassanik nassarniarnermi nunatut kommunit suleqatiginissaat.

Kommunit aamma nunarsuarmi anguniakkat

Kommunit taakku tallimat tamarmik annerusumik annikinneru-sumillu piujuartitsinermit tunngaveqarneq tigulluarsimavaat. Kommunit ilaasa nunarsuarmi anguniakkat tigulluarsimavaat - allat piujuartitsinermit tunngaveqarnerup annertunerusumik paasineqarneratigut suliniutit aqutigalugit toqqaannanginneru-sumik sulillutik.

Assersuut ataaseq tassaavoq Kommuneqarfik Sermersooq, 2019-ip aallartinnerani NP nunarsuarmi anguniakkanik suliaqartu-mik periusissiamik akuersisimasooq. Periusissiaq qaammarsaanik-kut, peqatigiinnikkut il.il. kommunimi, innuttaasuni kommunimilu suliffeqarfinni pissusilersornerit allangornerisa qulakkeernissaan-nik sammisaqarpoq. Tassunga suliffeqarfimmi tamarmik piujuartit-sinermit tunngaveqartumik ineriartormermit ataqatigiissaarisumik piujuartitsinermit allattoqarfimmi pilersitsisimavoq. Allattoqarfiup eqiteruffiuvoq, kommunimi ingerlatsivinni tamani assigiinngitsuni periusissiap atulersinneranik qulakkeerisussa.

SDG 2030 aamma periusissiatigut kommunimi pilersarusiorneq

Nunarsuarmi anguniakkat kommunini tamanut sammisumik periusissiatigut illoqarfimmi pilersarusiornermut tapersersuinissamut annertuunik periarfissaqarput. Avannaata Kommuniani angunia-gaq aamma qaffasippoq nunarsuarmi anguniakkat pilersarusior-nermi periusissiasamat kommunimilu pilersaarummut tamarmut tunngaviussallutik.

Kommuni Qeqertalimmi NP nunarsuarmi anguniakkat pilersaru-siornermi periusissiami nutaami kommunimi najugaqarfimmi tamani innuttaasunik oqaloqateqarnermut aallaavittut atorne-

qassapput. Nunarsuarmi anguniakkat tassani oqaloqatigiinnermi sakkutut atorneqarput kommunimi ilanngutitsinermit piujuartitsi-nermillu tunngaveqartumik ineriartormermit qulakkeerisussat.

Illoqarfiit pingaarnersaanni nunarsuarmi anguniakkanut periusis-siamik suliaqartoqarsimavoq, kommunimi suliassanut pingaar-nernut tunngatillugu piujuartitsisumik ineriartortitsinissamat tunngavissaliisussa. Periusissiaq kommunimi pingaarnertut suliassaqarfimmi tamani assigiinngitsuni atorneqassaaq aamma ingerlatsiviit tamarmik kommunimilu paaqqinnittarfiit ilarpasuit ilaatinneqassallutik.

Qeqqata Kommuniata ukiuni arlalinni aningaasaateqarfimmi annertunerusumik aningaasalersorneqartuni ineriartortitsilluni suliniutini piujuartitsinermit ineriartortitsinermit sulisoqarpoq. Piujuartitsinermit tunngaveqarneq taamaallilluni ineriartormermit sammineqarpoq, iluaqutaasumillu suliniutillu pisariunngitsut atorlugit nunarsuarmi anguniakkanut toqqaannartumik atassuser-neqarsinnaallutik.

Kommuni Kujallerimi arlalinnik qaffasissuseqartuni piujuartitsiner-mik tunngaveqartumik ineriartormermit suliaqartoqarpoq, tassani takuneqarsinnaalluni nunarsuarmi anguniakkat annikitsunik iluar-sineqarlutik maannakkut pilersarusiornermit ineriartormernullu atassuserneqarsinnaasut.

Nunarsuarmi anguniakkat suliniutinilu sakkut

Piujuartitsinermit tunngaveqartumik suliniutit aalajangersimasu-mik atulersinnerisa qulakkeerneqarnissaannut naleqqiullugu kom-munit pingaaruteqartumik suliassaqarput. Tamanna assersuuti-galugu tassaasinnaavoq illoqarfiup ilaani pilersaarutini imaluunniit sanaartormermit pilersaarutini aalajangersimasuni isummernissami akuersinissamilu.

Nunarsuarmi sumiluunniit ukiuni makkunani pilersaarutit, suliniutit aamma suliat piujuartitsinermit tunngaveqarnissaannik piu-masaqaatinik arlalinnik naamassinissaasa qulakkeerneqar-nissaasa sakkut periutsillu nutaat ineriartortinneqarput. Taakku iluaqutaasumik suliniutinik kommunit nalilersuinerini ilanngunne-qarsinnaapput, taamaallillunilu timitallit sinaakkutissat inuillu avat-angiisiisa piujuartitsinermit tunngaveqarnerat qulakkeerneqarluni.

10. Inuussutissarsiorneq

Nunarsuaq tamakkerlugu takusinnaavarput inuussutissarsiorlut piujuartitsineramik tunngaveqartumik ineriartorerup aamma NP nunarsuarmi anguniakkani suliniutaanissaannut naleqqiullugu nukittut ingerlatsisut annersaasut. Aamma tamanna nunami maani atuuppoq.

Future Greenlandimi ataatsimeersuarnermi, ukioq allortarlugu ingerlanneqartartumi, GR-ip (Sulisitsisut) ukiuni arlalinni piujuartitsineramik tunngaveqartumik ineriartorneq oqaluuserisassanut ilannguttarsimavaa inuussutissarsiorlutu akornanni peqatigiinnerup pingaaruteqarnera tikkuarlugu. Qularutigineqanngilaq suliffeqarfiit piujuartitsineramik tunngaveqartumik suliniutinik suliaqarusunnerat - uagullu allaffeqarfittut tamatumajornannginneranut sinaakkusiissalluta.

Kalaallit Nunaanni inuussutissarsiutit

Suliffeqarfiit angisuut ilaatigut GrønlandsBANKEN, Brugseni, Air Greenland aamma Royal Greenland piujuartitsineramik tunngaveqartumik inuiaqatigiinnullu akisussaaffeqartumik sulinerminni erseqqissaasunik immikkut nalunaarusiorsimapput. Taamatut nalunaarusiat aamma internet-imi nassaarineqarsinnaapput, iluaqutaasumillu suliffeqarfinnut allanut isumassarsiffissat ator-neqarsinnaallutik.

Inuussutissarsiorlut kalaallit nunaanni inuiaqatigiinni piumassuseqarluamerat peqataarusunnerallu Naalakkersuisut tapersersorlu-arusuppaat. Suliffeqarfinni namminersortuni pisortallu pigisaanni peqatigiinneq nukittorsarneqassaaq, taamaallilluta ataatsimoorluta nunamik kivitsisinnaalluta nunarsuarmilu anguniakkanik suliaqarluta. Inuussutissarsiorlut nipaatt innuttaasunut nunarsuullu sinne-ranet oqaaseqartartuni pingaaruteqarpoq, suliniummilu 2030-mi angusaqassagutta naalakkersuisoqarfiit, inuussutissarsiorlut, kommunit innuttaasullu akornanni suleqatigiinnermi pilersitsinis-samat tamanna tunngaviussalluni.

Suliffeqarfinnik ingerlatsineq aningaasaliinerlu pillugit nunarsuaq tamakkerlugu pissusiulersut uatsinnut sunniuteqarsinnaapput

Pujuartitsineramik tunngaveqartumik anguniakkanut naleqqiullugu suliffeqarfiit pissusilemerinik ilaatigut nalunaarusiorneran-nik aqqissugaasumik allaaserinninnerut nunani tamalaani malittarisassanik ineriartortitsinissaq annertusiartuinnartumik naatsorsuutigisariaqarpoq. Naatsorsuutigisat taakku aamma annertusiartortumi assersuutigalugu siunissami ukiumoortumik naatsorsuutinik kalaallit nunaanni suliffeqarfiit ilusilersuinerinut sunniuteqassapput, tassunga ilanngullugu naatsorsuutigalugu ukiumoortumik naatsorsuutit pillugit inatsimmi tamanna pillugu inatsisitigut piumasaqaat atulersikkiartorneqassalluni.

Kalaallit Nunaanni suliffeqarfiit ukiumut nalunaarusiaminni pinn-gitsooratik tamanna pillugu nalunaarusiorneq ajorput (Ukiumo-ortumik naatsorsuutit pillugu inatsit §98a/b), kisianni ullumikkut taarsiullugu tamanna pillugu immikkut nalunaarusiortarlutik. Tamanna assigiinngitsumik ingerlanneqarpoq sunalu sammini-ar-neqarnersoq suliaqarfik apeqquataalluinnarluni.

Pujuartitsineramik tunngaveqartumik aningaasalersuinerut soqutiginninneq nunarsuaq tamakkerlugu ukiuni kingullerni qaffakkiartuinnarsimavoq. Aningaasaliinerut atatilugu ESG aamma piujuartitsineramik tunngaveqarneq ataqatigiinnerulersin-neqarsimapput. ESG taaguummiippoq: E tassavaoq Environment (avatangiisit), S tassavaoq Social (inunnet tunngasut) aamma G tassavaoq Governance (pitsaasumik ingerlatseqatigiiffinnik aqut-sineq) Ingerlatseqatigiiffik immikkoortuni taakkunanani pingasuni in-gerlalluarpat taava akisussaassuseqarluartut nalilerneqassaaq.

Aamma nunani tamalaani akisussaassuseqartumik aningaasa-liinernut tunngaviit atuupput "Principles for Responsible Invest-ment" (PRI) NP-nit tapersersorneqartut.

Kalaallit Nunaat ilaatigut avataaniit annertuumik aningaasa-liisoqarnissaanik pisariaqartitsisunik aatsitassarsiornermi nukis-iornermilu siuariartornermik pilersitsinikkut arlalinnik sammive-qartumik inuussutissarsiuutinik ineriartortitsiniarluni pingaarnertigut anguniagaqarpoq. Aningaasaateqarfinnik aningaasaliisartut aningaasalersuisut nunarsuaq tamakkerlugu atugaaleriartuin-nerisa (tassunga ilanngullugit soraamerussutisialeriffiit) siunis-sami ungasinnerusumi piujuartitsininaasutut iliuseqarsinnaaneq uppersarsinnaanissaannut tatisimaneqalermerisa ersersippaat sumiiffinni pilersuisut suleqataasullu piujuartitsineramik tunnga-veqarsinnaanermik naammassisaqarsinnaallutik tamannalu uppersarsinnaallugu.

Tamatuma saniatigut suliaqarfimmi suna sammeneqarnersoq assigiinngitsorujussuavoq annertuumillu apeqquataasarluni. RAL-ip CO2 immikkut sammivaa, Grønlandsbankip inuiaqatigiinni sammisaqarnertik, aamma KNI sulisut ilinniartitaanerlu.

11. CSR Greenland

Cooperate Social Responsibility, CSR, tassaavoq soqutigisaqatigiit suliniaqatigiiffiannut taaguutaasoq, inuiaqatigiinni pineqartuni - najukkami, nuna tamakkerlugu nunanilu tamalaani - suliffeqarfiit inooqataanermi akisussaanerannik sammisaqartoq. Suliffeqarfiit anginerusut amerlanersaat taamaalillutik periusissiap ilaani immikkoortoq CSR politikki ilanngussimallugu.

Nunami maani CSR Greenland 2020-mi ukiuni qulini ingerla-reersimalerpoq inuussutissarsiortut suliffeqarfiillu katersornissaannik annerusumik siunertaqartoq, inuiaqatigiinnullu akisussaassuseqartunik niuernissamut ingerlatsinissamullu taakku kaammattorlugit. Inuiaqatigiinnut akisussaaneq suliffeqarfiit pissusilersomerini ataqatigiinnernut tamanut tunngasuvoq kalaallillu nunaanni inuiaqatigiinni akisussaaffilerlugit.

Inuussutissarsiortut pissaaneqarput nunarsuarmilu inuiaqatigiinni pingaaruteqartut ingerlataqarlutik taakkuukkajullutik, kommunit assigalugit, innuttaasunut qaninnerusuusut. Kalaallit Nunaanni inuussutissarsiortut aamma taamaapput. Nunami maani suliffeqarfissuit periusissiani, misissuineri, nassuiaatini il.il. inuiaqatigiinnut akisussaanerannik suliniutinilu inunni, aningaasaqarnermi avatangiisillu pillugit allaaserinnituni siuttuuput.

CSR Greenland

CSR Greenland nunami maani nunarsuarmi anguniakkanik sulinermut ilaatilersuni siullit ilagaat. Ullumikkut tassani suliffeqarfinni ilaasortat amerliartuinnartut nunarsuarmi anguniakkanik suliaqarnerminni piujuartitsineramik tunngaveqartumik ineriartormik pilersitsineri pimoorussumik inissisimanertik taamaattumik ilisimaarillualersimavaat.

Periusissiaq "CSR Greenland 2020 - inuiaqatigiinnut piujuartitsisunut" suliniaqatigiiffiup sulissutigisai periusissiami sammineqartut sisamat allaaserai:

- 1) Ilinniartitaaneq,
- 2) Peqqinneq,
- 3) Avatangiisit aamma
- 4) Akisussaassusilimmik pisiniarneq.

Sammineqartuni nunarsuarmi anguniakkanit 17-iusunit qulingluat ilaapput, taamaalillunilu kalaallit nunaanni inuiaqatigiinni ineriartormik piviusumik aallartitsilluni. CSR Kalaallit Nunaat tamakkerlugu pikkorissaasarpog, isumasioqatigiissitsisarluni suliniutinillu ataqatigiissaaraluni piujuartitsineramik tunngaveqar-

neq immikkut sammillugu inuussutissarsiuteqartullu pimoorus-sisuullutik.

Ukiuni kingullerni nunarsuup qanoq inissisimaneraniq alaatsinaannerup annertusiartornera naapertorlugi suliffeqarfiit amerlanersaat aamma piujuartitsineramik tunngaveqarnerusumik siunissaqarluni sulinermut ilaalersimapput. SCR Greenlandimiit ukiumut nalunaarussiaq 2019 suliffeqarfiit assigiinngitsut pilersitsinerat pillugu allaaserisaniq arlalinnik imaqarpoq, arlaatigut nunarsuarmiut anguniagaannut attuumassuteqartunik.

Ilinniartitaaneq

Suliffeqarfiit aaqqissuussallu 25-it sinnerlugit CSR Greenland-ip Nunarsuarmi anguniakkanik aamma piujuartitsineq pillugit sungiusartitsinerani ukiup kingulliup ingerlanerani peqataasimapput.

Suliffeqarfiit ilaannut Nunarsuarmi anguniakkat, CSR aamma Piujuartitsineq pillugit suliamik aallartitsilluarnissamut tunngasimapput, ilaannut sammisamut itinerusumik annertunerusumillu ilisimasaqarnissamut tunngasimallutik. CSR Greenland ukiup kingulliup ingerlanerani annertuumik iluatsilluurtumik illugiimmik aallaqqaasiummik pikkorissartitsinerit, annertunerusumik Nunarsuarmi anguniakkanik-aallarnisaatinik ingerlatsisimapput aamma sivilisunerusumik Nunarsuarmi anguniakkanik ilinniartitsisimallutik, CSR aamma piujuartitsineq suliffeqarfinnik aaqqissuussanillu assigiinngiaartunik soqutiginnilersitsisimavoq.

Ataatsimut inuit 50-it sinnerlugit sungiusarnermik naammassinnissimapput, aamma soqutiginninneq sulii annertusiartorpoq – minnerunngitsumik Kalaallit Nunaanni aammattaq sammisap ukkatarigaluttuinnarneqarneranit. CSR Greenland aammattaq siunissami qaninnerusumi suliffeqarfinnut aaqqissuussanullu ilinnarnissanut arlalinnik neqerooruteqassaaq, ilaallutik ukiaaru Nunarsuarmi anguniakkanik-aallarnisaatinik nutaanik ingerlatsinerit.

12. Innuttaasut aamma inuinnaat inissisimanagerat

NP nunarsuarmi anguniakkat atulersinnissaannut suliassaqsagutta aamma suliniuummi 2030-mi piujuartitsinermik tunngaveqartumik anguniakkat annertuut naammassiniassagutsigit innuttaasut inuiaqatigiillu nukiupput pingaarullit. Tamanna nunani allani tamanisullii aamma maani Kalaallit Nunaanni atuuppoq. Innuttaasut sulineri peqataangippata nunarsuarmi anguniakkat naggataatigut anguneqarnavianngillat. Taakkumi inuunerat ulluinaallu uani pineqarput.

NP nunarsuarmi anguniakkat pillugit Meeqqat ataatsimeersuanagerat Kalaallit Nunaanni inuiaqatigiinni inuinnaat suliniaqatigiiffiisa oqaluuserisassanngortitsinerat aamma piujuartitsinermik tunngaveqartumik ineriartornermik isiginnittut suliniutit arlallit takoreerpagut.

Ukiuni kingullerni marlussunni meeqqat atugaat sammillugit nunami maani meeqqat ataatsimeersuanagerat - ataatsimeersuanagerat kingullerni nunarsuarmiut anguniagaat aamma ilanngunneqarsimallutik. Meeqqat taakkuupput inuiaqatigiinnut ingerlateqqitassagut. Nunami maani aamma nunarsuaq tamakkerlugu takuarput inuit inuusuttut amerliartuinnartut politikikkut aalajangiinermi piujuartitsinermi tunngaveqarnissaq pillugu sorsuuteqartut.

Suliniutit taamaattut ineriartortinneqarnissaat Naalakkersuisut pingaartippaat, taamaalilluni inuiaqatigiit tamarmik aammalu piunnaqumut malillugu suliniaqatigiiffiit oqallinnernut ingerlanneqartussanut aalajangiiffigisassanullu tapertaaqataasinnaaqullugit. Siunissaq qaninnerusoq ungasinnerusorlu isigalugit piffissap ingerlanerani qinigassat imaannaanngitsut ataatsimut paaseqatigiinnikkut toqqartariaqarpagut, kinguaariit tullit kingulissagut aamma ataqiniarlugit.

Inuiaqatigiit inissisimanagerat

Inuiaqatigiinni suliniaqatigiiffiit pisortani oqartussanit malunnartumik allaanerumik sumiiffinni peqataakulasuusarput. Kofoed Skole, Inucef, Nakuusa, MIO, illoqarfimmi timersoqatigiiffik assigisaaluunniit tamarmik immikkut nukittussutsimikut kajumissutsimikkullu peqataapput.

Ukiuni makkunani oqaluuserisat, periusissiat imaluunniit politikkit nutaat piviusumik atulersinneqassappata tunngavigneqassappatalu, suliffeqarfiit angisuut suliniaqatigiiffiillu sulineri peqataanisat naammanngitsaq annertusiartuinnartumik akueriartorparput. Inuiaqatigiit tamarmik tassanilu kikkut tamarmik oqaluuserisap nutaaq isumaqarnera takusariaqarpat.

NP Nunarsuarmi anguniakkat tassaapput innuttaasut anguniagaat Nunarsuarmi anguniakkat nunarsuaq tamakkerlugu nunat siuttu-

nerit atsiorneqarsimagaluartut periusissianilu iliuuseqarnissamullu pilersaarutini suliarineqartuni politikikkut oqartussani atornerqakulagaluartut nunarsuarmiut anguniagaat piviusumik innuttaasut anguniagaraat. Siunissaq pitsaanerusoq pillugu nunarsuup tamarmiusup anguniagarai - nunarsuarmiut tamarmik - kalaallit tamarmik.

Ikitsunik inoqartuulluni nunaallu siamasissumillu najugaqarfulluni unammillernartuuvoq. Unammillernartullu eqqortumik mumisillugit iluaqutinnortinneqarsinnaapput: Amerlasuunut naleqqiullugu ikitsut akomanni sukkanerumik suliniutit tunngavilerneqarlutillu ataqatigiissarneqarsinnaapput.

Piginnittuoneq, attaveqatigiinneq tunngavissinerlu Piujuartitsinermik tunngaveqartoq Kalaallit Nunaat pillugu sulinnissamut innuttaasut tapersersuinnippata anguneqarnaviannngillat. Taamaattumik pingaarluinnarpoq attaveqatigiinnerup, atuartitsinerup ingerlatitseqqinnerullu pisuni tamani innuttaasut, angisuunut mikisunullu anngunnissaa.

Nunani avannarlerni nunat isigigutsigit nunarsuarmi anguniakkat pillugit qaammarsaanerit misilittakkaniq pitsaasunik aallerfusinnaapput, nalinginnaasumillu attaveqatigiinnerup innuttaasunut anngunnissaanut aningaasaliineri.

13. SDG 2030 pillugu nunat avannarliit suleqatigiinnerat

Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisoqatigiivini pijuartitsinermik ineriartortitsineq sivisuumik qaffasissumik salliutinneqarsimavoq. Nunani avannarlerni pijuartitsinermik tunngaveqartumik periusissiaq 2013-2025 "Nunani avannarlerni pijuartitsiffiusumi inuuneq pitsaasoq" ukiuni arlalinni suleqatigiinnermut naleqqatut atorneqarsimavoq.

Nunarsuarmi anguniakkanut malitsit 2016-imi aalajangiunneqarpoq pijuartitsinermi suliaqarneq aallartinneqartoq NP anguniagaannut nutaanut 17-iusunut ataqatigiissarneqassasoq, tassungalu atasumik nunani avannarlerni uuttuutit uuttuutit nutaanik ilaneqassanersut qulaajarneqassalluni.

Pujuartitsinermik tunngaveqartumik ineriartorneq pillugu nunani avannarlerni immikkut ilisimasallit

Nunarsuarmi anguniakkanut atatillugu Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisoqatigiivini aalajangerneqarpoq pijuartitsinermik tunngaveqartumik ineriartorneq pillugu immikkut ilisimasalinnik pilersitsisoqassasoq. Immikkut ilisimasallit nunani avannarlerni suleqatigiinnermi ministerit pilersinneqarput tassungalu akisussaallutik. Ilisimasallit tassaapput nunani avannarlerni immikkut ilisimasallit sinniisutullu toqqarneqartut. Ilisimasalinni taakkunani Kalaallit Nunaat peqataavoq aamma Aningaasaqarnermut Naalakkersuisoqarfimmit sinniisoqarluni (Nuna tamakkerlugu pilersaaruisorfimmiit).

Immikkut ilisimasallit siunertaraat suliniutip 2030-p nunani avannarlerni suleqatigiinnermut atulersinnissaata qulakkeerneqarnissaa. Piujartitsinermik tunngaveqartumik ineriartorneq suliaqarneq Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisoqatigiivini atorfillitani ataatsimiititaliani assigiinngitsuni, taakku ataani suliniaqatigiiffiini suleqatigiissitanilu pilersinneqartuni assigiinngitsuni ataqatigiissinneqarnissaa qulakkeerneqassaaq. Immikkut ilisimasalinni ukiumut marloriarluni-pingasoriarluni ataatsimiittoqartarpoq. Nunani sinniisut saniatigut immikkut ilisimasalinniippot nunani avannarlerni inuusuttut suliniaqatigiiffiini sinniisut marluk. Tamatuma qulakkiissavaa ilisimasallit oqaloqatigiinnerini innersuussutaannilu inuusuttut nipaata isumagineqarlunilu isiginninnermut ilaatinneqarera.

Generation 2030

Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisoqatigiit 2017-imi suliniut Generation 2030 akueraat, tassani SDG 2030-mi suliniutinut nunani avannarlerni malittarinninnermut suliniutit pilersitsiniarnerillu katersomeqarlutik. Nunani Avannarlerni aamma Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisoqatigiinni piujartitsinermik tunngaveqarnermik suliniutit sukumiisumik nassuiarneqarnerisa kingorna suliniut pilersinneqarpoq.

Nunani avannarlerni suleqatigiissitat tamarmik taamaalillutik Nunani

Avannarlerni Ministerit Siunnersuisoqatigiit nunarsuarmi anguniakkanik pitsaanerpaamik qanoq malinnaanissaannut isummersuuteqarnissamut qaaqquneqarput, unammillernartut ajornartorsiutillu sammeneqartut eqqarsaatigalugit. Sulineq taanna tunuliaqutaralugu immikkut ilisimasalinnit innersuussutiginneqarpoq piffissaq suliniuteqarfiusoq siulleq 2017-2020-mi ingerlassasoq immikkullu Anguniagaq 12 sammissallugu. Akisussaassuseqartumik atuneq tunisassioernerlu, kiisalu inuusuttut kinguaariit tullinnguuttut peqataatinneqareri.

Takorluugaq 2030

Pujuartitsinermik tunngaveqartumik ineriartortitsinermi aaqqissugaasumik sulineq pineqartillugu nunat avannarliit ileqquusumik qullersaarput. Nunat avannarliit Takorluugaanni 2030-mi nutaani nunani avannarlerni nunat akornanni piujartitsinermik tunngaveqartumik ineriartorneq pillugu suleqatigiinneq nukittorsarneqarpoq. Takorluukkami 2030-mi anguniagaq annertooq inissinneqarpoq tassaassasoq nunarsuarmi nunarsuup immikkoortua piujartitsinermik tunngaveqarnerpaaq ilanngutsitsinerpaarluni. Periusissiami sammisat pingasut sammeneqarput: nunat avannarliit piujartitsisut (avatangiisit aamma aaqqiinerit piujartitsisut), nunat avannarliit unammillersinnaalluurtut (siuariartorneq nutaaliomerlu sammeneqarlutik) aamma nunani avannarlerni inuit piujartitsisut (ilanngutitsineq, naligiissitaaneq atuagarissaarnerlu sammeneqarlutik).

Takorluugaq 2030 august 2019-imi Islandimi ataatsimiinnermi nunani avannarlerni nunaniit naalagaaffinni qullersanit arfineq pingasunit akuerineqarpoq maannakkullu nunani avannarlerni suleqatigiinnermi politikkeqarfiit assigiinngitsut iluanni suleqatigiinnermi suliniutinik nutaanik arlalinnik malitseqarluni.

Kinguaariit tullii sassartinneqartut

Suliniut 2030-mi immikkut sammisaqarpoq kinguaariit tulliuuttut inuusuttullu sulinerneq peqataaqullugit qaanneqarnissaa qulakkeerneqarluni. Taakku aamma siunissami aalajangiinialuni suliani annertunerusumik akisussaaneq qulakkeerneqassaaq. Tamanna pissusissamiippasippooq tassa inuusuttut taakkuummata siunissami ajornartorsiutinik suliaqartussaasut.

Nunani avannarlerni nunat nunarsuarmi nunarpasuit allat assigalugit inuusuttut inuiaqatigiinni akuutinissaannik sorsuuteqarput. Inuusuttut ilaanginnerat inuusuttunilu suliffissaaleqineq ajornartorsiutit ilagaat erseqqissaafiqineqartussat ajornanngippallu aaqqiissutinik nutaanik nassaartoqarluni. Ajornartorsiut taanna aamma kalaallit nunaanni pingaarluinnarpoq siunissami piujartitsinermik tunngaveqartumik inuiaqatigiinnit ineriartortinnissaanni. Ilinniarfeqarfinni unitsiinnartartut amerlasuut qanoq ikilisinneqarnissaannut, inuusuttullu suliffissaaleqinermi anisinnissaannut suliffiqarfinnilu ilaatilernissaannut aaqqiissutissanik nassaassaagut.

14. SDG 2030 pillugu attaveqatigiinneq

Nunarsuarmi anguniakkanut atatillugu attaveqatigiinnikkut suliassaq piginnittuunerup qulakkeerneqarnissaanut pingaaruteqarpoq aamma pisortani namminersortunilu assigiinngitsuni suliqatigiinnernut sinaakkutissanik pilersitsinermut. Naalakkersuisut kissaatigaat innuttaasut, suliffeqarfiit suliniaqatigiiffiilu pijuartitsinermik tunngaveqartumik ineriartortitsineq pillugu nuna tamakkerlugu sulinerneq peqataanissaat, ingerlatitseqqinnerlu taamaattumik sakkuni pingaaruteqarluni.

Ataatsimut suliat

Nunarsuarmi anguniakkat oqaasertalerneqassapput aamma ataqatigiinnerni assigiinngitsuni attuumassuteqarfiusinnaasuni oqaluuserisassat ilaattut ilaasariaqarlutik. Innuttaasut, suliffeqarfiit, atuarmiit assigisaallu nunatta pijuartitsinermik tunngaveqartumik ineriartortinnerani peqataanissamut qiimmasaasunik paasissutissanik, atortussanik nutaarsianillu nassaarnissamut periarfissaqassapput.

Nukittuffik tassaavoq annertunerusumik ataatsimoorfiup ataqtiginnerullu ilaatut nammineq, suliffeqarfinni imaluunniit immikkoortortap imminut takusinnaanera. Kalaallit Nunaanni kikkut tamarmik pijuartitsinialuni suliniutit pillugit peqataanissamut aamma oqaluttuaminnik avitseqateqarnissamut, nutaarsiaqarnissamut periarfissaqassapput aamma anguniakkanik samminnitsunik aqqissuussinernut qaaqquneqarlutik. Pingaarpoq immitsinnut isumassarsitsinissamut pisinnaanerput sapinnginnerpullu aamma tamatsinnut ajunnginnerpaamik iluaqutaasumik iluatsitsinerit, emunerit unammillernartullu pillugit avitseqatigiissinnaalluta.

Attaveqatigiinneq ingerlatitseqqinnerlu taamaattumik nutaarsiaannaanngillat aamma nalliuttorsionermi oqalugiarninnaasannngillat. Tassani pineqarpoq tamatsinnut inissaqartitsineq aamma pijuartitsinermik tunngaveqartumik siunissami nutaami Kalaallit Nunaata kivinneqarnerani ataqtigiiffiusumut ilaanissaq. Inuit oqartussaqaqataanerani pilersitsiniernevoq nunami maani kikkunnut tamanut sammisoq.

Nunarsuarmi anguniakkat pillugit iserfissaq

Nunami maanni nunaseriaatsitigut unammillernartoqarfiusumi pingaarpoq attaveqatigiinneq ingerlatitseqqinnerullu digitaliuqnera, taamaalilluni kikkut tamarmik nunami susoqarneranik ilisimatinneqarnissamut periarfissaqarlutik. Danmarks Statistikimi isumaqatigiissuteqarnikkut nunarsuarmiut anguniagaannik malinnissamut atatillugu kisitsisitigut paasissutissat ingerlateqqinnissaannut, attaveqatigiinnissamut saqqummiunnaannullu digitalimik iserfissamik pisinissaq ajornarunnaarpoq. Taanna uani takuneqarsinnaavoq: <https://www.anguniakkavut.gl/>.

Iserfissaq paasissutissanut, ilinniarnermi atortussanut, kalaallisut

takussutissat pisortatigoortumillu nutserneqarsimasunik, nutaarsiaannik aallerfittut aamma nunami maani paasissutissanik nassaarimeqarsinnaasunut aalajangersimasunut, nunarsuarmi uuttuutit kisitsisitigut paasissutissatigut malinnaanissamut tunngaviussaqaq.

Isumasioqatigiinnerit, ataatsimeersuarnerit, saqqummiussinerit, pikkorissarnerit atuartsinerillu assigiinngitsorpassuarnut atasuni nunarsuarmi anguniakkanik saqqummiussapput. Iserfissaq taamaattumik nunami sumiiffinni assigiinngitsuni pilersinneqartunik aqqissuussinernik ingerlatitseqqiffiussaqaq, taamaalilluni oqallinnermi amerlanerusut peqataasinnaallutik pimoorussisinnaallutillu.

Nunarsuarmi anguniakkat pissutsinut tamanut qummut ammallu tulluarsarneqarsinnaapput, taannarpiarlu www.anguniakkavut.gl-imi oqariartuutaalluni.

Nunarsuarmi anguniakkat kalaallisuunngortitsinneri

Nunarsuarmi anguniakkat pisortatigoortumik kalaallisuunngortilugit nutserneqarsimapput aamma Oqaaserleriffimmit akuerineqarsimallutik. Anguniakkat pillugit nuna tamakkerlugu sulinerneq killiffik pingaarpoq anguniakkat ilai, uuttuutit aamma attaveqatigiinnermi atortut kalaallisut, danskisut tuluttullu pissarsiarneqarsinnaammata.

Piffissap ingerlanerani iserfimmi atuartsinermi atortut kalaallisuut aaneqarsinnaalissapput, taamaalillunilu meeqqanut inuusuttunullu nunarsuarmiut anguniagaat ingerlateqqinneqarsinnaallutik.

15. Eqikkaaneq aamma innersuussutit

Qulaajaanermi matumani NP nunarsuarmi anguniakkanut naleqqiulluni Kalaallit Nunaata sumi inissisimanagera pillugu paasititsiniarsarivoq. Nunarsuarmi anguniakkat ataasiakkaat kalaallit nunaannit isigalugit misissorneqarput suliniutillu arlallit allaaserineqarlutik. Taamaalilluni tamanna tassaavoq maannakkorpiaq Kalaallit Nunaata nunatut isigalugu SDG-ip isaasigut pingaarnertigut piujuartitsinermik tunngaveqartumik ineriartornikkut inissisimanagera.

Qulaajaaneq aamma siumut tikkuarpoq. Nunarsuarmi anguniakkanik siunissami Naalakkersuisut aamma Inatsisartut isumaqartumik qanoq sulissappat? Tamanna qanoq pisariaqartitsiva, qanorlu sulineri ingerlaqqissinnaavugut?

Tulliuttumi qulaajaanermiit takusat oqariatuutillu pingaarnepaat misissorneqassapput, aamma NP nunarsuarmi anguniakkani nuna tamakkerlugu atulersitsinissamut sulinerup ingerlaqqinneranar arlalinnik innersuussuteqarluni.

Qulaajaanermi pingaarnertut oqariatuutit

NP suliniutaannut attuumassuteqartunik nunami suliniutinik qulaajaalluni sulineri Namminersorlutik Oqartussani naalakkersuisoqarfimmi taakkulu ataanni suliffeqarfinni NP nunarsuarmi anguniakkanik maannakkut arlaatigut sulianik ingerlatsilereersimaneq siullermik qulaajarneqarpoq.

Aamma taamaappoq allani - immaqalu suli annertunerumik - kommuninut, inuussutissarsiortunut aamma inuiaqatigiinni suliniaqatigiiffinnut. Nunarsuarmi anguniakkat taamaalillutik inuiaqatigiinni atulersinneqalereerput.

Nunarsuarmi anguniakkat pillugit paasissutissanik atortussanillu nassarfiusinnaasumik qitiusumik peqarnissaq annertuumik pisariaqartinneqarsimasoq paasineqarsimavoq - assersuutigalugu kalaallisuunngorlugit nutserneqarneri. Nunarsuarmi anguniakkat pillugit innuttaasunut tamanut attaveqatigiinneq ingerlatitseqqinnerlu alloriarnermi tullermi pingaaruteqartunut ilaassaaq. Nunarsuarmi anguniakkanik ilisimasaqalersitsinikkut aamma sulinerumt innuttaasuni piginnittuunermik pilersitsisoqassaaq.

Danmarkimi Aningaasanut inatsimmi aningaasat immikkortinneqarsimasut nunarsuarmi anguniakkanut aamma Kalaallit Nunaanni piujuartitsinermik tunngaveqartumik ineriartornermut nuna tamakkerlugu iserfissamik pilersitsinissaq ajornarunnaarsippaat. Iserfissaq aaqquissuussinerit, piujuartitsinermi ilinniarnermi atortussanik inerisaanerit, aamma kisitsisitigut paasissutissanik saqqummiussinerit pillugit paasissutissanik avitseqatigiiffinngorpoq.

Qulaajaanerp taatsiarpaq nunarsuarmi anguniakkat periusisiatigut sakkutut sinaakuttissatut annertuumik periarfissaqartut, ingerlataqarfii oqartussallu akornanni suliaqarfinni assigiinngitsuni aamma suleqatigiinnernik nukittorsaa sinnaasut ineriartortitsininaasullu. Nunarsuarmi anguniakkat aamma oqartussat inuussutissarsiortullu, ilisimatusarnerup, suliniaqatigiiffiit il.il. akornanni siunissami peqatigiinneq pillugu suliniutit nukittorsarnissaannut periarfissaqartitsivoq. Isumaqaarnarpoq nunarsuarmi anguniakkat neqeroortugisinnaasaannik tamakkiisumik eqqarsarnissamut, aqqqissugaasumik itinerusumillu ataqatigiinnerup paasineqarnissaannut pisariaqartitsisoqartoq.

NP nunarsuarmi anguniakkat periusisiatigut, aqqqissugaasumik aamma paasissutissat tunngavigalugit periusissatigut nuna tamakkerlugu ineriartornermut tapersersuinissamut tulluarput. Taamaalilluni paasissutissat politikikkut aalajangiinissamut tunngavissatut allaffissornikkullu tulleriaarnermut pilersitsisoqarpat periarfissanik annertuumik aallerfissaqarpoq. Tassunga paasissutissat politikikkut tulleriaarnermut suliniutinullu aalajangersimasunik malittarinninnissamut iluaqutaassapput: Suut ilisimavagut? Sumut ingerlassaagut? Inernerit siullermik anguneqarsinnaanngippata qanoq iluarsiaaagut?

Nunarsuarmi anguniakkat atulersinneri

Nunarsuarmi anguniakkanik atulersitsinialuni suliassaq aallaaviatigut naalakkersuisoqarfinniippoq. Piujuartitsinermik suliniutit suliassanik naammassinnittussatut akisussaasuni inissineqarnerat tulluarpoq. Taamaattumik pingaarpoq naalakkersuisoqarfiiit nalinginnaasumik politikkiminni aamma periusissianik ineriartortitsinermi nunarsuarmi anguniakkat aamma nunami suliniutit akornanni ataqatigiissitsilersinnaasunik nukissanik pingaartitsippata.

Taamaattorli pingaaruteqarlunnarluni SDG 2030 pillugu sulinerup ingerlaqqinnerata qitiusumi ingerlanneqarlunilu periusissatigut nuna tamakkerlugu ataqatigiissarneqarpat.

Tassani ilaatigut pineqarput; 1) nunarsuarmi anguniakkat aamma pisortatigoortumik kalaallisut assit aamma nunarsuarmi anguniakkat nutserneqarnerisa ingerlateqqinneri, 2) iserfissap atuulluni ingerlaqqinneranarut naleqqiullugu ineriartortitsinermi ingerlatitsinerullu suli qulakkeerneqarneri, 3) saqqummiussisarinnikkut, isumasioqatigiinnikkut il.il. naalakkersuisoqarfiiit akornanni ataqatigiissarisioqarnera, 4) aqqqissuussinerit aamma nunami pisunik assigiinngitsunik ingerlatitseqqinnerit, 5) kisitsisitigut paasissutissatigut siumukartoqarneranik takutitsinerit qulakkeerneqarneri, aamma 6) nunarsuarmiut anguniagaat il.il. pillugit ilinniarnermi atortussaliorneq.

Nunarsuarmi anguniakkanik nunap iluani suliaqarnerup qanoq tunngavilerneqarsimanera nunani assigiinngitsuni assigiinngits-orujussuvoq.

Kalaallit Nunaat eqqarsaatigalugu tulluurtutut nalilerneqarpoq pingaarnertigut piujuartitsinermik tunngaveqarluni ineriartornermi siunissami sulineq maannakkut nuna tamakkerlugu ingerlataqarfinni pilersaarutitik ataqatigiissaaraluni suliaqarnermut ataqatigiis-sinneqassasoq, ingerlataqarfitsigut maannakkut Aningaasaqarnermut Naalakkersuisoqarfimmi timalimmik aningaasaqarnikkullu pilersaarusiornermut atatillugu inissisimalluni.

Qulaajaanermiit periusissiamut iliuuseqarnermullu

Qulaajaanerpum matuma nanginnerani ullumikkut amerliartuinnartut piujuartitsinermik tunngaveqartut suliniutit pitsaasut aalajangi-ussimanissaat pingaaruteqarpoq. Kisianni nunarsuarmi anguni-akkat atulersinneqarneri piviusunngussappat nunami kikkunni tamani tunngaveqassappata patajaanneq sulinerimullu sukumiisu-mik pullaveqarnissaq pisariaqarpoq.

Qulaajaaneq manna tunuliaqutaralugu taamaattumik iliuuseqar-nissamat pilersaarusiassani periusissialiornissaq isumaliutigi-neqarsinnaavoq. Nunarsuarmi anguniakkat atulersinneqarneri qanoq piviusumik timalalernerit pillugit periusissiaq sinaakkusiisus-saassaaq, taamaalillunilu atulersitsineq ataqatigiissarneqartumik ingerlanneqarluni aamma ingerlataqartunit tamanit annertuumik tapersorsorneqarluni pigineqarlunilu.

Tassani pineqarpoq siullermik suliassap annikitsuinnannguanut agguarneqarnera, suliassallu pingaarnerpaat tulleriiaarlugit. Qularnarpoq unammillernartut tamarmik ataatsikkut aqqinneqar-sinnaaneri, kisianni periusissatigut pilersaarusiornikkut tamanna piviusunngorsinnaavoq.

Pingaarnertigut isigalugu naliliineq tassaavoq SDG 2030-p tunu-ani eqqarsarneq Namminersorlutik Oqartussani nalinginnaasu-mik periusissiani politikkinillu ineriartortitsinerni sukkasuumik ilanngunneqarsinnaasoq. Tamannali Inatsisartuni politikkeriniit, Naalakkersuisuniit, kommuniniit, atorfillitaniit, suliffeqarfinniit, innuttaasuniit, soqutigisaqatigiinni suliniaqatigiiffinniit il.il. sutigut tamatigut tapersorsorneqartumik ataqatigiissaarinermik siunner-feqartumillu suliaqarnermik pisariaqartitsissaaq. Suliaq taanna siunissami ungasinnerusumi iluanaaruterpassuarnut atassute-qarnissaanik periarfissaqarpoq, peqatigisanillu pisariaqartumik tunngavimmik pilersitsinissamat pingaaruteqarluni, piujuartitsiner-mik tunngaveqartumik ineriartorneq, aningaasaqarneq imminut

napatittoq nunalu pillugu namminersorneq annertunerusoq qulakkeerneqarluni.

Piffissaliussaq

Naatsorsuutigineqarpoq piffissap oqalliffiusup kingorna periusis-siaq nalunaarusiap matuma kingorna suliarineqarsinnaassasoq 2022-2030-mi ukiuni qulingiluani piffissami suliaqarfissami iliuuse-qarnissamat pilersaarutitik arlalinnik imaqtartussaq. Nunarsuarmi anguniakkanik atulersitsinissaq pillugu periusissiap akuerineqar-nera Naalakkersuisut isummerfigissavaat, aalajangiinermikkut uppersartartussaallugu ukiuni arfineq pingasuni piffissami periu-sissiorfiusumi iliuuseqarnissamat pilersaarutit arlallit suliarineqas-sasut.

Iliuuseqarnissamat pilersaarutit Kalaallit Nunaanni nunarsuarmi anguniakkanik suliaqarnerup ataatsimut sammiveqarnissaanik pilersitsinermik siunertaqassapput.

Iliuuseqarnissamat pilersaarutit arlallit siunertaat tassaavoq taamaaliornikkut piujuartitsinermik tunngaveqartumik ineriartor-nermik sulinerup pimoorunneqarneranut piviusumillu atulersinne-qarnissanut pitsaanerpaamik qulakkeerisoqassaaq. Tamatuma aamma piffissami periusissiorfiusumi anguniakkat 17-it tamarmik, uuttuutit attuumassuteqartut aamma aaqqissuunermik pilersitsine-rit nunami piujuartitsinermik suliniutit periusissiami ineriartorneri-nik nakkutilliususanik suliarineqarnerit qulakkeerneqarlutik.

Pujuartitsinissaq pisussaaffiliivoq

NP nunarsuarmi anguniakkanik atulersitsiniarluni sulinerup inger-laqqinnera pisarnitsinnut naleqqiullugu allanngornernik kingune-qarnissaata erseqqissarneqarnera pingaarpoq.

Tamanna isumaqarpoq pilersaarutit, suliniutit il.il. piujuartitsi-nermik tunngaveqartut annertunerusumik sammineqalissasut siunissamilu ungasinnerusumi, tamakkiisumik sammisumik pilersaarusiornermi ilaalerlutik. Taamaattumik utaqqiisaasumik aaqqiisarnissanut inissaqartitsineq ilaatigut annikillisinneqassaaq, aamma siunissamat ungasinnerusumut pilersaarusiorneq aamma ingerlataqarfiiit oqartussallu akornanni ataqatigiissaarineq pilersin-neqarluni.

Pujuartitsinermik tunngaveqartumik ineriartornerup qulakkeer-neqarnissaanut sulineq pisariitsuunngilaq. Tamanna politikikkut aqutsinissamik tunngaveqarpoq, aaqqiinerit atasinnaasut kingu-aariillu tullii siunissamat qanittumut aaqqiinernit salliutinneqarlutik.

